

GMINA OBRYTE

Załącznik do
Uchwały Rady Gminy
Obryte Nr XXV/172/2005
z dnia 30 sierpnia 2005 r.

**PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA
GMINY OBRYTE W LATACH 2005 – 2011**

- **SIERPIEŃ 2004** -

SPIS TREŚCI:

I. WSTĘP	3
1. PODSTAWA PRAWNA.....	3
2. CEL, ZAKRES I FUNKCJE PROGRAMU.....	3
3. METODA OPRACOWANIA.....	5
II. DIAGNOZA ZAGROŻEŃ I STANU ŚRODOWISKA	7
1. PODSTAWOWE DANE O GMINIE.....	7
1.1 Położenie geograficzne, klimat.....	7
1.2 Dane demograficzne.....	8
1.3 Zagospodarowanie powierzchni ziemi.....	8
1.4 Wody powierzchniowe i podziemne.....	9
1.5 Gleby.....	10
1.6 Szata roślinna.....	10
1.7 Surowce, zasoby kopalin.....	10
1.8 Walory przyrodnicze i kulturowe.....	10
1.9 Oświata, kultura	12
1.10 Podstawowe sektory gospodarki.....	12
2. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.....	14
2.1 Komunikacja.....	14
2.2 Zaopatrzenie w energię elektryczną.....	15
2.4 Zaopatrzenie w ciepło.....	15
2.3 Ujęcia wody, sieć wodociągowa.....	15
2.5 Oczyszczalnie ścieków, sieci kanalizacyjne.....	16
2.6 Składowiska odpadów.....	16
3. OCENA ZAGROŻEŃ ŚRODOWISKA.....	17
3.1 Pobór wód podziemnych.....	17
3.2 Emisja pyłów i gazów do powietrza.....	17
3.3 Emisja substancji do wód lub do ziemi.....	19
3.4 Zagrożenia powierzchni ziemi.....	20
3.5 Emisja hałasu.....	21
3.6 Gospodarka odpadami.....	22
3.7 Promieniowanie elektromagnetyczne.....	22
3.8 Poważne awarie.....	23
3.9 Zagrożenie powodziowe.....	23
3.9 Zagrożenia ze strony rolnictwa.....	23
4. STAN JAKOŚCI ŚRODOWISKA.....	25
4.1 Stan jakości powietrza	25
4.2 Stan jakości wód powierzchniowych.....	26
4.3 Stan jakości wód podziemnych.....	28
4.4 Stan jakości gleb.....	28
4.5 Klimat akustyczny.....	30
4.6 Pola elektromagnetyczne.....	31
5. PODSUMOWANIE ANALIZY STANU OBECNEGO.....	31

III. CELE POLITYKI EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA.....	35
1. ZASADY I CELE POLITYKI EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA.....	35
1.1 Limity krajowe.....	40
2. CELE POLITYKI EKOLOGICZNEJ WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO.....	41
2.1 Limity wojewódzkie.....	40
IV. USTALENIE GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA.....	44
1. CELE I PRIORYTETY EKOLOGICZNE GMINY.....	44
2. PROGRAM DZIAŁAŃ EKOLOGICZNYCH	54
3. MONITORING REALIZACJI PROGRAMU.....	55
V. UWARUNKOWANIA REALIZACYJNE.....	55
1. ROZWIĄZANIA PRAWNO - INSTYTUCJONALNE	55
2. SYSTEM FINANSOWANIA.....	58
3. UWARUNKOWANIA SPOŁECZNE.....	64
4. DOBRA PRAKTYKA ROLNICZA.....	65
5. EDUKACJA EKOLOGICZNA.....	66
6. SZANSE ROZWOJOWE.....	67
VI. PODSUMOWANIE.....	69
WYKAZ PRZEPISÓW.....	71
ZAŁĄCZNIKI.....	73

I. WSTĘP

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej uchwalona w dniu 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, z późn. zm.), nadała polityce zrównoważonego rozwoju najwyższą rangę stwierdzając, że ochrona środowiska przyrodniczego jest obowiązkiem władz publicznych, które powinny zapewnić bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom.

Oznacza to, że władze publiczne, zarówno rządowe jak i samorządowe, odpowiedzialne są za kreowanie polityki ekorozwoju, gwarantującej racjonalne korzystanie z zasobów środowiska przyrodniczego, respektujące zasadę zrównoważonego rozwoju.

Polityka ekorozwoju wyznacza cele realizacyjne w postaci limitów krajowych, które powinny znaleźć odzwierciedlenie w wojewódzkich programach ochrony środowiska. W powiatowych lub gminnych programach limity te powinny być ujęte wybiórczo lub w pełnym pakiecie - w zależności od specyfiki uwarunkowań ekologicznych, gospodarczych i społecznych obszaru danej jednostki samorządowej.

Programy ochrony środowiska są podstawowym narzędziem realizacji polityki ekologicznej państwa. Diagnozują obszary zagrożeń środowiska wywołane nie zrównoważonym rozwojem gospodarczym, w skali konkretnego województwa, powiatu lub gminy. Uwzględniają specyfikę i skalę tych zagrożeń. Zawierają propozycje skutecznych rozłożonych w czasie przeciwdziałań. Umożliwiają efektywne stopniowe realizowanie założonych celów, a w efekcie pełne respektowanie zasady ekorozwoju i poprawę stanu środowiska.

1. PODSTAWA PRAWNA

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627, z późn. zm.) zobowiązuje Wójta Gminy do sporządzenia gminnego programu ochrony środowiska. Projekt programu podlega zaopiniowaniu przez Zarząd Powiatu Pułtuskiego.

Program stanie się wiążącym i obowiązującym po jego uchwaleniu przez Radę Gminy. Z realizacji programu Wójt Gminy sporządzał będzie co 2 lata raporty i informował Radę Gminy o jego realizacji.

2. CEL, ZAKRES I FUNKCJE PROGRAMU

Nadrzędnym celem PROGRAMU jest zdefiniowanie polityki ekologicznej w obszarze gminy Obryte w latach 2005 – 2011, uwzględniającej zasady zrównoważonego rozwoju, umożliwiającej harmonijny gospodarczy, społeczny rozwój gminy w powiązaniu z racjonalną ochroną walorów środowiska przyrodniczego.

Cele programu są pochodną celów określonych w opracowanej przez Gminę „STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY OBRYTE”.

Program, uwzględnia wymagania wynikające z ustawy Prawo ochrony środowiska i określa na podstawie aktualnego stanu i zagrożeń środowiska:

- cele ekologiczne,
- priorytety ekologiczne,
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno- ekonomiczne i środki finansowe.

Program definiuje cele średniookresowe (dla okresu 8-letniego i zadania na okres najbliższych 4 lat), a także monitoring realizacyjny i nakłady finansowe na jego wdrożenie.

Program jest spójny z dokumentami o charakterze strategicznym, programami i harmonogramami wykonawczymi wyższego szczebla, ponieważ drugą jego funkcją jest realizacja celów polityki ekologicznej państwa, województwa i powiatu:

- **państwa**, określonej m.in. w dokumentach:
 - Długotrwała strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju „Polska 2025”,
 - Założenia polityki energetycznej Polski do 2020 r.,
 - II Polityka Ekologiczna Państwa Ministerstwo Środowiska, Warszawa czerwiec 2000,
 - Program wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2002- 2010 Ministerstwo Środowiska Warszawa, marzec 2002 r.,
 - Polityka ekologiczna państwa na lata 2003 – 2006, z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010 Rada Ministrów Warszawa, grudzień 2002 r.,
 - Polityka leśna państwa,
 - Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski.
- **województwa mazowieckiego**, zdefiniowanej:
 - w Programie ochrony środowiska województwa mazowieckiego, opracowanym przez Urząd Marszałkowski Departament Rolnictwa i Ochrony Środowiska, Mazowieckie Biuro Planowania Przestrzennego i Rozwoju Regionalnego Warszawa kwiecień 2003 r.
- **powiatu pułtuskiego**, określonej:
 - w Programie ochrony środowiska w powiecie pułtuskim w latach 2004 – 2011.

Program nie jest tylko dokumentem wykonawczym polityki ekologicznej państwa, lecz także aktem autonomicznej polityki gminy, uwzględniającym jak wcześniej wspomniano cele polityki państwowej, wojewódzkiej i powiatowej. Zgodnie z ideą pomocniczości relacje pomiędzy poszczególnymi poziomami władzy publicznej kształtują się w tym obszarze na zasadach partnerstwa, a nie hierarchicznego podporządkowania.

Struktura Programu zgodna jest z „Wytycznymi sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym” opracowanymi przez Ministerstwo Środowiska w grudniu 2002 r. i uwzględnia:

- racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych (zmniejszanie materiałochłonności, energochłonności i wodochłonności gospodarki, ochronę gleb, racjonalną eksploatację lasów, ochronę zasobów kopaliny),
- poprawę jakości środowiska (ochronę wód, ochronę powietrza, gospodarowanie odpadami, hałas, promieniowanie elektromagnetyczne, bezpieczeństwo chemiczne i biologiczne, poważne awarie, ochronę przyrody i bioróżnorodności),
- narzędzia i instrumenty realizacji programu (wzmocnienie instytucjonalne, ramy w zakresie prawa lokalnego i decyzji organów samorządowych, planowanie przestrzenne, powiązania formalne i merytoryczne z analogicznymi programami wyższych szczebli administracyjnych w celu zapewnienia regionalnej spójności programów, mechanizmy finansowania ochrony środowiska, dostęp do informacji i udział społeczeństwa,
- harmonogram realizacji i nakłady na realizację programu (terminy realizacji, wielkość nakładów i źródła finansowania, jednostki odpowiedzialne za wykonanie zadań),
- kontrolę realizacji programu (procedury kontroli, mierniki realizacji i procedury weryfikacji programu).

Główne funkcje programu to:

- uaktywnienie i mobilizacja podmiotów gospodarczych, organizacji pozarządowych i mieszkańców w procesach planowania działań na rzecz ochrony środowiska, wspólnego precyzowania problemów, sposobu ich rozwiązywania oraz określania niezbędnych w tym zakresie priorytetów,
- intensyfikacja współpracy wewnętrznej w obrębie poszczególnych struktur organizacyjnych gminy, poprawa współpracy z administracją rządową i samorządową,
- ułatwienie w procesie podejmowania decyzji i zintegrowanego rozwiązywania problemów w zakresie ochrony środowiska obecnie zidentyfikowanych oraz przyszłych wynikających z występujących zagrożeń,
- ułatwienia w procesach podejmowania inwestycji proekologicznych na terenie gminy,
- ułatwienie otrzymywania pomocy finansowej wewnętrznej krajowej i zewnętrznej UE,
- poprawa jakości środowiska i warunków bytowych mieszkańców,
- identyfikacja obszarów cennych przyrodniczo,
- stworzenie trwałych podstaw do zrównoważonego i ustabilizowanego zarządzania środowiskiem na terenie gminy,
- promocja gminy,
- źródło informacji o stanie środowiska w gminie.

3. METODA OPRACOWANIA

Przystąpienie do prac nad dokumentem poprzedzono etapem pozyskiwania danych, niezbędnych do sporządzenia charakterystyki obszaru. Na tym etapie na bieżąco przeprowadzono niezbędne konsultacje z władzami gminy i powiatu.

Źródłem danych, wykorzystanych do sporządzenia diagnozy zagrożeń i stanu środowiska w gminie były m.in.:

- Studium uwarunkowań i kierunków rozwoju zagospodarowania przestrzennego Gminy Obryte czerwiec 2004 r.
- materiały archiwalne i statystyczne z Urzędu Gminy w Obrytem.
- Podstawowe informacje ze spisów powszechnych Gmina wiejska Obryte. Urząd Statystyczny Warszawa 2003 r.
- Rocznik Statystyczny Woj. Mazowieckiego. Urząd Statystyczny w Warszawie 2002 r.
- Wyniki badań odczynu i zasobności gleb w makroelementy w 2002 r. Województwo mazowieckie w układzie powiatów. Stacja Chemiczno Rolnicza w Wesolej 2003 r.,
- Kodeks Dobrej Praktyki Rolniczej. Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa Warszawa 2002 r.,
- Jakość i zagrożenia wód powierzchniowych w woj. mazowieckim. Raport WIOŚ Warszawa 2002 r.,
- Stan środowiska w woj. mazowieckim. Raport WIOŚ Warszawa 2001 r.,
- Dokumentacje hydrogeologiczne zbiorników wód podziemnych w Polsce. Ministerstwo Środowiska Warszawa 2001 r.,
- Stan środowiska w woj. mazowieckim. Raport WIOŚ Warszawa 1999 r.,
- Regionalizacja fizyczno-geograficzna Polski. J. Kondracki PWN Warszawa 1998 r.,
- Atlas hydrograficzny Polski. IMGW Warszawa 1998 r.,
- Źródła oraz metodyka szacowania wielkości emisji zanieczyszczeń. Centrum Informatyki Energetyki Zakład Ergonometrii Warszawa 1997 r.
- Wieloczynnikowa degradacja środowiska PIOŚ Warszawa 1996 r.,

Na podstawie uzyskanych danych wykonano kompleksową charakterystykę umożliwiającą określenie specyfiki uwarunkowań: przyrodniczych, społecznych i gospodarczych w obszarze gminy.

W strategicznej części programu ochrony środowiska przyjęto, iż kierunek rozwoju gminy powinien być zgodny z zasadami zrównoważonego rozwoju. Przyjęto, że zaspokojenie potrzeb współczesnego oraz przyszłych pokoleń będzie przebiegało z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych elementów i procesów przyrodniczych.

Dla sformułowania obszarów problemowych, stosowano metodę SWOT - jedną z technik analizy strategicznej - analizę słabych i silnych stron oraz szans i zagrożeń.

Podstawą do analizy SWOT, jak i późniejszej identyfikacji problemów ekorozwoju gminy była wcześniejsza diagnoza zagrożeń i stanu środowiska w obszarze gminy.

Nazwa SWOT pochodzi od angielskiego skrótu słów:

- **S**trengths: siły (mocne strony),
- **W**eaknesses: słabości (słabe strony),
- **O**pportunities: możliwości (szanse),
- **T**hreats: zagrożenia.

Analiza SWOT umożliwiła:

- sporządzenie wyjściowego materiału do dyskusji nad obecnym stanem i przyszłością gminy;
- zestawienie mocnych stron gminy, dające obraz atutów lokalnego środowiska, gospodarki i infrastruktury; stanowiących bazę dla tworzenia wszechstronnej strategii ekorozwoju, wykorzystaną do określenia szans lub możliwości lokalnego rozwoju w przyszłości;
- realistyczną ocenę problemów występujących w gminie, wykorzystaną dla określenia środków zaradczych, jakie trzeba przedsięwziąć w celu likwidacji lub ograniczenia zagrożeń. Zagrożenia są przeciwieństwem możliwości i pochodną słabych stron ograniczających ekorozwój. Niosą za sobą obniżenie walorów środowiskowych, społecznych i gospodarczych oraz zmniejszają szanse gminy na odrobienie zaległości w stosunku do rozwijających się terenów;
- uzyskanie innej perspektywy dla problemów gminy umożliwiającej poszukiwanie nowych rozwiązań. W przypadku gmin o przewadze słabych stron, możliwości ich rozwoju można poszukiwać na zewnątrz, we współpracy z innymi gminami w realizacji wspólnych i korzystnych dla nich celów.

Przyszłą wizję gminy wytyczono na podstawie priorytetów wskazanych po wykonaniu analizy SWOT, z uwzględnieniem zasad polityki ekologicznej państwa, województwa i powiatu oraz oczekiwań miejscowej społeczności. Przyszła wizja była podstawą do sformułowania obszarów strategicznych, a w ich obrębie wielu celów i zadań o różnym stopniu ważności.

Dla potrzeb jasności i przejrzystości dokonywanych wyborów, opracowano zbiorcze zestawienia celów wraz z ustaleniem pilności zadań, terminów realizacji, źródeł finansowania oraz mierników oceny realizacji zadań.

Podstawową zasadą zastosowaną przy określaniu celów szczegółowych było kierowanie się zdrowym rozsądkiem, ponieważ zrównoważony rozwój może zostać zrealizowany tylko wtedy gdy jest jasno i realistycznie zaplanowany,

II. DIAGNOZA ZAGROŻEŃ I STANU ŚRODOWISKA

1. PODSTAWOWE DANE O GMINIE

Gmina Obryte położona jest w środkowej części woj. mazowieckiego, we wschodniej części powiatu pułtuskiego, w odległości ca 70 km od Warszawy. Graniczy:

- od północy, z gminami: Rzewnie i Szelków, wchodzącymi w skład powiatu Maków Mazowiecki (naturalną na tym kierunku granicę gminy stanowi rzeka Narew),
- od zachodu, z gminą Pułtusk, wchodzącą w skład powiatu pułtuskiego,
- od południa, z gminą Zatory, wchodzącą w skład powiatu pułtuskiego,
- od wschodu, z gminą Rząśnik, należąca do powiatu wyszkowskiego.

Gmina składa się z 23 sołectw. Siedzibą gminy jest wieś Obryte, zlokalizowana w jej centralnej części.

1.1 Położenie geograficzne, klimat

Gmina zajmuje powierzchnię 139,73 km² i położona jest na Nizinie Północno-mazowieckiej. Wg podziału fizyczno-geograficznego J. Kondrackiego środkowa część gminy znajduje się w obrębie Międzyrzecza Łomżyńskiego, natomiast północna i zachodnia - w mezoregionie Doliny Dolnej Narwi.

Na terenie gminy występują następujące jednostki geomorfologiczne:

- wysoczyzna morenowa płaska, w środkowej części gminy wyniesiona od 90 do 115 m n.p.m. ze spadkami terenu do 5%, oddzielona od Narwi stromą krawędzią erozyjną o wysokości od 5 do 20 m;
- dolina Dolnej Narwi, obejmująca północną i zachodnią część gminy o szerokości: od 1- 4 km na północnym równoleżnikowym odcinku do 4-5 km na zachodnim;
- formy eolityczne reprezentowane przez wydmy i pola piasków w obrębie tarasu nadzalewowego w rejonie Psar w postaci wałów lub parabol o wysokości kilkunastu m.

Gmina znajduje się w tzw. „dzielnicy środkowej” wg regionalizacji rolniczoklimatycznej R. Gumińskiego. Jest to obszar o niewielkiej w skali roku ilości opadów atmosferycznych w granicach 500 – 600 mm.

Charakterystyka klimatyczna gminy na podstawie obserwacji i pomiarów z lat 1985 – 1994 z najbliższej stacji meteorologicznej w Mławie jest następująca:

- średnia temp. powietrza w roku jest tu stosunkowo wysoka w granicach 7,2 °C,
- średnia temp. najcieplejszego miesiąca lipca wynosi 18,5 °C, najzimniejszym miesiącem jest luty o temp. - 3,7 °C;
- liczba dni mroźnych z temp. poniżej 0°C w roku wynosi 42 i przypada na styczeń i luty;
- liczba dni gorących z temp. powyżej 25 °C w roku wynosi 38 i przypada na: czerwiec, lipiec i sierpień;
- okres bez przymrozków wynosi 170 dni i trwa od 25.04 do 14.10;
- okres wegetacji ze średnią temp. powietrza powyżej 5 °C trwa 210 dni;
- średnia roczna suma opadów atmosferycznych: 526 mm;
- średnia liczba dni z pokrywą śnieżną: 75.

Przeważają wiatry zachodnie [16,5%], północno-zachodnie [14,0%], najmniejszy udział posiadają wiatry z kierunków: południowo-wschodniego [4,7] i południowego [6,2%].

1.2 Dane demograficzne

Gmina liczy 4 910 mieszkańców [stan w dniu 31.12.2002 r.]. Zawodowo aktywnych jest 2 179. W gminie zarejestrowanych jest 456 bezrobotnych. Stopa bezrobocia wynosi tu 20,9%. Do pracy poza gminę wyjeżdża ca 200 osób.

Gęstość zaludnienia wynosi ca 34 osoby/km². Sieć osadniczą tworzą 23 jednostki, przeciętnie na 1 wieś przypada 213 mieszkańców.

Do najliczniejszych wsi należą: Obryte (1056), Gródek Rządowy (552) i Psary (516). 17 wsi liczy nie więcej niż 200 mieszkańców.

Zabudowa mieszkalna jest zwarta. Dominują jednorodzinne budynki mieszkalne, pochodzące z okresu powojennego, nie przedstawiające szczególnych wartości kulturowych.

1.3 Zagospodarowanie powierzchni ziemi

Gmina posiada powierzchnię 13 973 ha, tj. 139,73 km², w tym:

- użytków rolnych: 7 891 ha:
 - gruntów ornych: 5 590 ha,
 - sadów: 17 ha,
 - łąk: 1 540 ha,
 - pastwisk: 744 ha;
- lasów i zadrzewień: 5 302 ha;
- pozostałych gruntów: 780 ha.

Największą powierzchnię zajmują użytki rolne stanowiące 56,5% powierzchni gminy. Lasy i zadrzewienia stanowią 37,9% obszaru gminy. Zabudowa mieszkalna zajmuje powierzchnię 225 ha, co stanowi 1,6% powierzchni gminy. Wody powierzchniowe znajdują się na obszarze 72 ha [0,5%], w tym wody stojące - 2 ha.

Strukturę przestrzenną gminy tworzą:

- zwarte kompleksy lasów Puszczy Białej, obejmujące południowy i zachodni obszar gminy wraz ze zlokalizowanymi wewnątrz dużymi obszarami rolnymi i zabudową wsi: Tocznabiel, Bartodzieje i Wielgolas;
- wąskie pasmo lasów przebiegające z południowego wschodu na północny zachód w północnej części gminy;
- dolina rzeki Narew wraz zabudową mieszkalną, rolniczą, usługową i letniskową wsi: Zambskie Kościelne, Gostkowo, Kalinowo, Rowy i Sokołowo Włociańskie, w północnej części gminy, wraz ze starorzeczami w zachodniej części gminy;
- rolnicza przestrzeń produkcyjna na pozostałym obszarze gminy wraz z siecią osadniczą;
- zabudowa letniskowa w miejscowościach położonych nad Narwią;
- elementy infrastruktury technicznej (drogi powiatowe, gęsta sieć dróg gminnych, linie energetyczne).

Problemem na terenie gminy jest żywiolowa i często samowolna ekspansja wykupu działek na cele letniskowe, nasilona od połowy lat siedemdziesiątych, która spowodowała zajęcie atrakcyjnych przyrodniczo i krajobrazowo terenów pod zabudowę letniskową, lokalizowaną przeważnie z naruszeniem wymagań kompozycyjnych i funkcjonalnych.

Pod budowę rekreacyjną powinny być wykorzystywane tereny nieprzydatne dla rolnictwa o bioklimacie niewskazanym dla osadnictwa stałego uwagi na nadmierne uwilgotnienie w przejściowych porach roku – rejon doliny Narwi.

1.4 Wody powierzchniowe i podziemne

Gmina znajduje się w zlewni rzeki Narwi i jej dopływów. Wody powierzchniowe, jak już wspomniano, zajmują obszar - 72 ha , w tym wody stojące - 2 ha. Narew stanowi naturalną granicę gminy i w jej północno-zachodniej części zmienia kierunek z równoleżnikowego na południkowy.

Teren gminy odwadniany jest przez szereg lewobrzeżnych dopływów Narwi:

- jeden płynący równoleżnikowo przez środek gminy wpadający do Narwi powyżej Pułtuska;
- dwa cieką płynące z południowego wschodu na północny zachód w północnej części gminy wpadające do Narwi w rejonie Gostkowa i Zambsk Kościelnych.

W pobliżu pobraży Narwi występują podmokłości stałe. Rokrocznie wiosną przy wysokich stanach wód pod wodą znajduje się taras zalewowy. Nierównomierny rozkład opadów w ciągu roku, jak i w wieloleciu, powoduje okresowy brak lub nadmiar wody dla potrzeb rolnictwa.

Istnieje uzasadniona potrzeba magazynowania nadmiaru wody w celu jej wykorzystania w okresach deficytowych. Retencja wód na małych ciekach uniezależni produkcję rolną od warunków pogodowych, a ponadto poprawi walory przyrodnicze i krajobrazowe gminy.

Występują 2 zróżnicowane obszary występowania wód gruntowych:

- w dolinie rzeki Narwi wody gruntowe tworzą jeden poziom o swobodnym zwierciadle i wahaniach wynikających z poziomu lustra wody w rzece. W obrębie tarasu zalewowego wody gruntowe występują na poziomie poniżej 1,0 m. p.p.t.; w obrębie tarasu nadzalewowego na poziomie powyżej 1,0 m. p.p.t. Wody gruntowe zalegające głębiej na poziomie ca 2,0 m p.p.t. spotyka się tylko w okolicach wsi: Sokołowo Włociańskie i Toczniel;
- w obszarze wysoczyzny polodowcowej, ciągłość występowania wód gruntowych obserwowana jest tylko w utworach łatwiej przepuszczalnych w rejonach wsi: Bartodzieje, Płusy, Sandykierz. Na pozostałym obszarze ciągłość występowania wód gruntowych jest zaburzona, poziom ich występowania jest wysoce zróżnicowany i uzależniony od lokalnych warunków geologicznych.

Narew jest największym prawostronnym dopływem Wisły. Rzeka bierze początek w północno-wschodniej części Puszczy Białowieskiej tzw. Dzikim Bagnie na terenach Białorusi na wysokości ca 159 m n.p.m. a uchodzi do Wisły w 550,5 km na wysokości 67 m n.p.m. Długość Narwi wynosi 484 km, z czego na terenie woj. mazowieckiego rzeka płynie na długości 167,2 km. Całkowita powierzchnia zlewni rzeki wynosi 75 175,2 km².

W obszarze powiatu pułtuskiego rzeka płynie na odcinku 37,4 km, w tym w obszarze gminy Obryte na odcinku ca 26 km.

Przed Pułtuskiem od Narwi odgałęzia się, odcięty obecnie zakolem narwiańskim (zamknięty śluzami), dawny ujściowy odcinek koryta Starej Pełty, uchodzącej do Narwi dwoma ramionami w pobliżu Góry Zamkowej w Pułtusku. Począwszy od miasta rzeka znajduje się w zasięgu cofki Zalewu Zegrzyńskiego.

1.5 Gleby

Jakość użytków rolnych, określona zintegrowanym wskaźnikiem jakości rolniczej IUNG w Puławach, na terenie gminy wynosi 49,4 i jest niższa niż dla powiatu pułtuskiego – 60,4 i województwa mazowieckiego – 59,0.

Najlepsze grunty orne występują na wysoczyźnie i w północno-wschodniej części gminy. Największe powierzchnie zajmują gleby: brunatne i bielicowe, przewiewne i przepuszczalne, zaliczane do IVa i IVb klasy bonitacyjnej.

Grunty rolne III i IV klasy bonitacyjnej podlegają ochronie. Do celów nierolniczych (w tym rekreacyjnych) powinny być wykorzystywane wyłącznie gleby o mało korzystnych lub niekorzystnych warunkach do uprawy VI lub V klasy bonitacyjnej.

Użytki zielone zajmują 16,6% powierzchni użytków rolnych, występują w dolinach rzek i zagłębieniach terenowych. Po względem rolniczym są zaliczane do IIIz kompleksu trwałych użytków zielonych.

1.6 Szata roślinna

Lasy i zadrzewienia, jak już wspomniano, zajmują znaczą powierzchnię 5 302 ha, co stanowi 37,9% powierzchni gminy. Położone są w Mazowiecko-Podlaskiej Krainie Przyrodniczo-Leśnej, w dzielnicy Mazowiecko-Podlaskiej. Pod względem własnościowym zdecydowanie przeważają lasy państwowe zajmujące powierzchnię 5 010 ha. Należą do Nadleśnictwa Pułtusk i stanowią północno-zachodnią część Puszczy Białej.

Przeważają lasy na siedlisku lasu mieszanego, boru suchego świeżego i boru świeżego. W drzewostanie dominuje sosna w wieku 40-80 i powyżej 80 lat, lokalnie spotyka się: dąb, brzozę, osikę i grab. W wieku powyżej 40 lat drzewostany leśne są odporne na zniszczenie, atrakcyjne krajobrazowo, wytwarzają korzystne warunki klimatyczno-zdrowotne.

Mniejszą powierzchnię zajmują lasy na siedlisku lasu mieszanego, lasu świeżego, boru świeżego i mieszanego świeżego. W drzewostanie dominuje również: sosna, lokalnie dąb, osika i brzoza w wieku poniżej 40 lat. Są to lasy młode mało odporne na zniszczenie, o dużym zagrożeniu pożarowym.

Najmniejszą powierzchnię zajmują lasy na siedlisku olsowym, lasu wilgotnego oraz lokalnie lasu łęgowego, W drzewostanie dominuje sosna, lokalnie dąb i brzoza w różnym wieku. Są to obszary o niekorzystnych warunkach klimatycznych, okresowo lub stale podmokłe, istotne w stabilizowaniu stosunków wodnych.

1.7 Surowce, zasoby kopalin

Na terenie gminy w rejonie wsi Tocznoziel występuje złożo pospółki udokumentowane w kategorii C₁₊ B. Posiada średnią miąższość 4,8 m, przy nadkładzie 3,6 m. Zasoby bilansowe udokumentowane w kategorii C₁ wynoszą 413 tys. Mg.

Tereny zdegradowane w wyniku eksploatacji surowców, powinny być objęte rekultywacją w kierunku leśnym, wodnym lub mieszanym.

1.8 Walory przyrodnicze i kulturowe

Gmina Obryte znajduje się w obszarze tzw. „Zielonych Płuc Polski”, obejmującym północno-wschodnią część kraju. Sejm RP w deklaracji z dnia 17.09.1992 r. uznał obszar ZPP za region, w którym należy konsekwentnie przestrzegać zasad ekorozwoju, tzn.:

- utrzymywać równowagę ekosystemów, szeroko rozumianą ochronę przyrody (m.in. ochronę krajobrazów, unikatowych biocenoz),
- max wykorzystywać odnawialne zasoby naturalne,
- efektywnie eksploatować odnawialne źródła energii.

W obszarze gminy występują:

- **rezerваты przyrody:**
 - rezerwat Bartnia, częściowy, utworzony zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 04.04.1977 r. Posiada charakter faunistyczno-leśny, zajmuje powierzchnię 14,6 ha. Utworzony został w celu ochrony i zachowania fragmentu drzewostanu sosnowego, stanowiącego miejsce lęgowe czapli siwej. Las reprezentuje typ boru świeżego z drzewostanem sosnowym w wieku 160 – 170 lat. W podszycie występuje: jałowiec, sosna dąb szypułkowy i kruszyna. W runie rośnie: łanowo konwalia, kostrzewa owcza, borówka brzusznica, wrzos i przieniec zwyczajny. Oprócz czapli siwej występują: dzięcioły, kowaliki, sikorki i mysikróliki.
 - rezerwat Popławy, częściowy utworzony zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 04.04.1977 r. Posiada charakter florystyczno-leśny, zajmuje powierzchnię 6,28 ha. Utworzony został w celu ochrony i zachowania liczącego 165 lat drzewostanu sosnowego z bogatym runem leśnym, w którym występują 2 chronione gatunki: konwalia i sasanka. W drzewostanie oprócz sosny występuje jeszcze dąb szypułkowy i brzoza brodawkowata. W runie leśnym znajdują się jeszcze: wrzos, borówka brzusznica, kostrzewa owcza, trzciniek leśny i piaskowy. Zbiorowisko jest reprezentatywnym przykładem stosunków przyrodniczych Puszczy Białej.
- **pomniki przyrody:**
 - w leśnictwie Bartnia:
 - 1 dąb szypułkowy o obwodzie 330 cm - oddz. 32b,
 - 3 dęby szypułkowe o obwodzie: 270, 290, 350 cm, oddz. 32a,
 - 2 sosny zwyczajne o obwodzie: 215, 275 cm – oddz. 73a.
 - w leśnictwie Wielgolas:
 - 1 dąb szypułkowy o obwodzie 470 cm - oddz. 73a.
- **lasy ochronne:**
 - wodoochronne w oddziałach: 5-14, 17, 18-42, 46, 48a, 49a-c, 54-57, 62-67, 77-80, 83-86, 94-98, 111fgh, 113 bc, 116-120, 124-126, 131, 132, 140 –144, 149 fh, 150 dfg, 152 df, 153 dfg, 154 c-g, 155a-f, 159, 160a, 166-171, 173a, 180, 181, 195 –197, 199, 200, 202, 211- 215, 219, 220, 225-227, 245-248, stanowiące jednocześnie ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej – bociana czarnego – oddz. 40a-h, 41bcfg, 35, 36, 46a, 111h, 140, 141;
 - lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody – oddz. 139 dfi.

Osobliwościami faunistycznymi i florystycznymi na terenie gminy są 3 stanowiska bociana czarnego, 5 stanowisk żurawia i 1 stanowisko kraski. Miejscami występują duże zgrupowania chronionych i rzadkich gatunków roślin, m.in. mieczyka dachówkowatego i widłaka wronca.

Prawną ochroną konserwatorską objęte są kościoły w miejscowościach:

- **Obryte:**
 - neogotycki murowany kościół parafialny p.w. Św. Trójcy z 19850-52 r.
 - stara część cmentarza parafialnego rzymsko-katolickiego,
- **Sokołowo Włociańskie:**

- drewniany kościół parafialny p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP z końca 1892 r.
- dzwonnica z otoczeniem w promieniu 100 m.
- Zambski Kościelne:
- kościół parafialny p.w. Św. Wojciecha murowany z 1890 r. odbudowany w 1950 r.
- najstarsza część cmentarza parafialnego rzymsko-katolickiego
- ślady osady starożytnej.

Opiece konserwatorskiej podlegają też inne nieobjęte ochroną prawną obiekty architektury i budownictwa, krzyże przydrożne, stanowiska archeologiczne i miejsca pamięci narodowej.

Walory przyrodnicze predestynują gminę do objęcia ochroną prawną Puszczy Białej i doliny rzeki Narwi.

1.9 Oświata, kultura

Na terenie gminy funkcjonuje tylko gmina biblioteka publiczna w Obrytem dysponująca 11 303 woluminami. W pozostałych wsiach brak obiektów przeznaczonych pod działalność kulturalną.

Szkoły podstawowe funkcjonują w: Obrytem (z dwiema filiami m. Sandykierz i Bartodzieje), Gródek Rządowy, Sokołowo Włociańskie, Zambski Kościelne i Psary. Do szkół podstawowych uczęszcza 467 uczniów. W m. Obryte działa jedno gimnazjum do którego uczęszcza 226 dzieci; funkcjonuje tam też 1 przedszkole do którego uczęszcza 37 dzieci oraz 5 oddziałów przyszkolnych, z 46 dziećmi.

Gmina nie posiada rozwiniętej ogólnodostępnej bazy sportowo-rekreacyjnej i dysponuje tylko 1 boiskiem przy Szkole podstawowej w Obrytem.

Niekorzystnie przedstawia się struktura wykształcenia mieszkańców. Wykształcenie: wyższe posiada - 151, policealne - 77, średnie - 607, zasadnicze zawodowe - 930, podstawowe ukończone - 1 894, podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego - 337 mieszkańców.

1.10 Podstawowe sektory gospodarki

Podstawowym sektorem gospodarki jest rolnictwo, zatrudniające ponad 90% czynnych zawodowo mieszkańców.

Dominacja rolnictwa wynika z uwarunkowań glebowo-rolniczych i tradycji gospodarki rolnej, zdominowanej przez indywidualne gospodarstwa rolne.

W obszarze gminy funkcjonuje 949 gospodarstw rolnych, w tym o powierzchni:

- 15 ha i więcej: 89 [9,4%],
- 10 – 15 ha: 178 [18,8%],
- 5 – 10 ha: 339 [35,7%],
- 1 – 5 ha: 261 [27,5%],
- do 1 ha: 82 [8,6%].

Przeważają gospodarstwa o powierzchni 5 – 10 ha, stanowiące 63,2% ogółu gospodarstw. Stosunkowo niewielka jest liczba gospodarstw dużych 15 ha i więcej oraz bardzo małych do 1 ha .

Ogólna powierzchnia gospodarstw wynosi 7 939,14 ha , w tym gruntów użytkowanych rolniczo (gruntów ornych, sadów, łąk i pastwisk) – 7 236,34 ha, co stanowi odpowiednio 56,9% oraz 51,8% powierzchni gminy.

Struktura użytkowania gruntów w obrębie gospodarstw rolnych jest następująca:

- użytki rolne: 7 939,14 ha,
- grunty orne: 5 102,18 ha,
- łąki: 15 43,9 ha,
- pastwiska: 580,71 ha,
- sady: 9,55 ha,
- ugory: 94,73 ha,
- odłogi: 259,93 ha,
- lasy i grunty leśne: 345,95 ha,
- pozostałe grunty: 327,87 ha.

Pozostałe trwale związane gospodarstwami tereny to np. podwórza, grunty pod zabudowaniami lub przeznaczone pod zabudowę, grunty ozdobne, grunty pod wodami, drogi, torfowiska, zwirownie oraz nieużytki.

Głównymi uprawianymi ziemiopłodami są: zboża, ziemniaki, warzywa gruntowe, warzywa pastewne, rzepak i rzepik oraz buraki cukrowe. Zboża uprawia 798 gospodarstw, ziemniaki – 692, warzywa gruntowe – 68, warzywa pastewne – 46, buraki cukrowe – 5 gospodarstw.

Struktura zasiewów ziemiopłodów na powierzchni 4 747,52 ha jest następująca:

- zboża ogółem: 3 972,04 ha [83,7%],
- ziemniaki: 709,38 ha [14,9%],
- pastewne (buraki cukrowe): 51,26 ha [1,1%],
- pozostałe (przemysłowe: rzepak, rzepik, strączkowe jadalne na ziarno): 14,84 ha [0,3%].

Gospodarstwa wyposażone są w 2 854 budynki i budowle, w tym m.in.: 720 stodół, 530 obór, 425 budynków wielofunkcyjnych, 194 kurniki, 165 chlewni, 97 przechowalni owoców i warzyw.

Tabor samochodowy i sprzęt rolniczy znajdujący się na wyposażeniu gospodarstw, to m.in.: 715 ciągników, 164 kombajny, 30 samochodów ciężarowych, 12 silosokombajnów.

W 50 gospodarstwach znajdują się osłonięte zbiorniki do przechowywania nawozów naturalnych pochodzenia zwierzęcego.

Gospodarstwa prowadzą chów lub hodowlę: 11 759 szt. trzody chlewnej, 3 969 szt. bydła, 16 648 szt. drobiu.

W obszarze gminy zarejestrowane są 264 jednostki gospodarcze, w tym 249 prywatnych i 15 uspołecznionych. Nie ma większych zakładów przemysłowych. Na terenie gminy m.in. znajdują się m.in.:

- Spółdzielnia Kółek Rolniczych w Obrytem,
- 8 zakładów usług transportowych w: Obrytem, Psarach, Skłudach,
- 3 tartaki w: Bartodziejach, Psarach i Zambski Kościelne,
- 3 zakłady stolarskie w: Obrytem, Płusach, i Gródku Rządowym,
- 2 stacje paliw,
- 2 warsztaty naprawy samochodów,
- 2 zakłady sprzedaży pasz w Gródku Nowym i Obrytem,
- piekarnia w Obrytem.

Większość z zakładów (stacje paliw, tartaki, zakłady stolarskie), zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 24 września 2002 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych kryteriów związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięć do sporządzenia

raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz.U. Nr 179, poz. 1490), zaliczana jest do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których obowiązek sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko może być wymagalny. Do ww. przedsięwzięć zaliczone są także gminne i zakładowe ujęcia wody podziemnej o wydajności powyżej 10 m³/h.

Nie występują fermy przemysłowego chowu zwierząt zaliczane do instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów środowiska lub środowiska jako całości, o liczbie stanowisk większej niż:

- 40 000 stanowisk dla drobiu,
- 2 000 stanowisk dla świń o wadze ponad 30 kg,
- 750 stanowisk dla macior,

prowadzący, które zobowiązani są do uzyskania pozwoleń zintegrowanych na prowadzenie instalacji.

Ważną, ale mało wykorzystaną, jest funkcja ekologiczno-rekreacyjna gminy. Preferowane kierunki rozwoju turystyki to lokalizacja w obrębie gminy zewnętrznej strefie wypoczynkowej: Warszawy, Pułtusa i Wyszkowa na 2 atrakcyjnych turystycznie obszarach:

- a) nadnarwiańskim - w 7 sołectwach wyznaczonych do funkcji wypoczynku pobytowego: Zambski Kościelne, Zambski Stare, Rowy, Gostkowo, Kalinowo, Rozdziały, Sokołowo Włociańskie,
- b) Puszczy Białej - w funkcji wypoczynku miejscowości: Tocznabel, Bartodzieje, Wielgolas.

Racjonalne i uzasadnione jest też tworzenie wielofunkcyjnych ośrodków lub baz wypoczynkowych w skojarzeniu współpracy z Domem Polonii w Pułtusk np. wykorzystując obiekty po byłej szkole w Gostkowie lub kwatery prywatne w zabudowie jednorodzinnej i zagrodowej.

2. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

2.1 Komunikacja

Gmina posiada charakterystyczny promienisty, monocentrycznie wykształcony układ komunikacyjny. Promienistość przebiegu dróg z centralnie położoną siedzibą gminy m. Obryte stwarza warunki do prawidłowego funkcjonowania gospodarki i zapewnia dostępność usług dla większości jej mieszkańców.

Gmina położona jest poza układem dróg krajowych.

Wzdłuż południowej granicy gminy – na terenie sąsiedniej gminy Zatory biegnie droga wojewódzka nr 618.

Głównym szlakiem komunikacyjnym jest droga powiatowa: Wyszków – Rząśnik – Obryte – Pułtusk, stanowiąca oś komunikacyjną Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego. Drogi powiatowe posiadają w większości nawierzchnię bitumiczną, natomiast drogi gruntowe – nawierzchnię gruntową lub żwirową.

Dostęp mieszkańców do połączeń telekomunikacyjnych jest dobry, zarówno do telefonów jak i internetu.

Przez teren gminy przebiega sieć światłowodowa. Podłączenia takie mają już: Psary, Skłudy, Obryte, Gródek rządowy, Ciótkowo Małe, Zambski Kościelne, Bartodzieje, Wielgolas. Cześć mieszkańców korzysta z telefonii komórkowej. Stacje telefonii komórkowej zlokalizowane są w miejscowościach: Zambski Kościelne i Gródek Rządowy.

2.2 Zaopatrzenie w energię elektryczną

Zasilanie gminy w energię elektryczną odbywa się z RPZ 110/15 kV. Stacje transformatorowe 165/0,4 kV są w większości napowietrzne, zasilane promieniowo z sieci rozdzielczej 15 kV.

2.3 Zaopatrzenie w ciepło

Ciepło do celów grzewczych w indywidualnych budynkach mieszkalnych wytwarzane jest w niewielkich kotłowniach węglowych [korzysta z nich 50,0% ogółu mieszkańców] lub w piecach kaflowych na: węgiel, koks, drewno, trociny [43,2%].

Większe kotłownie węglowe [6,8%] zaopatrują w ciepło: budynki użyteczności publicznej, szkoły i przedsiębiorstwa.

Powoli wzrasta liczba mieszkańców [aktualnie 1,7%] korzystających z ekologicznego ogrzewania: gazowego, dmuchaw elektrycznych, pieców olejowych podłączonych do prądu.

Przez teren gminy nie przebiega sieć gazowa. Mieszkańcy do wytwarzania ciepła w kuchniach masowo korzystają z gazu bezprzewodowego LPG rozprowadzanego w butlach - szacuje się, że ca 90%.

2.4 Ujęcia wody, sieć wodociągowa

W obszarze gminy znajduje się ogółem 17 gminnych, zakładowych i indywidualnych ujęć wód podziemnych.

Tabela nr 1

Wykaz studni głębinowych eksploatowanych na terenie gminy

Lp.	Użytkownik	Miejscowość	Wydajność eksploatacyjna	
			m ³ /h	m ³ /d
1.	Gmina Obryte	Bartdzieje	30,0	720
2.	Gmina Obryte	Bartdzieje	29,0	700
3.	Gmina Obryte	Bartdzieje	29,0	700
4.	Gmina Obryte	Wielgolas	4,0	96
5.	Gmina Obryte	Cygany	11,2	268
6.	Gmina Obryte	Cygany	13,7	328
7.	Gmina Obryte	Cygany	8,7	208
8.	Gmina Obryte	Gródek Rządowy	32,0	768
9.	Gmina Obryte	Gródek Rządowy	22,0	528
10.	Gmina Obryte	Gródek Rządowy	29,5	708
11.	Gmina Obryte	Zambski Kościelne	4,0	96
12.	Ośrodek wypoczynkowy GEOPROJEKT	Zambski Kościelne	3,0	72
13.	OSM Wyszków	Gostkowo	3,1	74
14.	OSM Wyszków	Sokołowo Parcele	3,0	72
15.	OSM Wyszków	Psary	7,0	168
16.	Piekarnia	Obryte	14,0	336
17.	GS SCh	Obryte	6,0	144

Gminnymi ujęciami wód podziemnych są:

- ujęcie w m. Bartdzieje (3 studnie głębinowe),
- ujęcia w m. Cygany (3 studnie głębinowe),
- ujęcia w m. Gródek Rządowy (3 studnie głębinowe),
- ujęcie w m. Wielgolas (1 studnia głębinowa),
- ujęcie w m. Zambski Kościelne (1 studnia głębinowa).

Stacje uzdatniania wody posiadają ujęcia w: Bartdziejach, Cyganach i Gródku Rządowym.

Gminna sieć wodociągowa zapewnia zaopatrzenie w wodę 4 214 mieszkańców, tj. 90% ogółu ludności gminy. Prawie wszystkie miejscowości posiadają sieć wodociągową. W najbliższym czasie woda zostanie doprowadzona do dwóch ostatnich miejscowości: Tocznabel i Rowy.

Ujęcia: w Bartdziejach i w m. Zambski Kościelne, z uwagi na niewystarczającą izolacyjność nadkładu warstwy wodonośnej, wymagają utworzenia strefy ochrony pośredniej.

2.5 Oczyszczalnie ścieków, sieci kanalizacyjne

Na terenie gminy funkcjonują 3 komunalne mechaniczno-biologiczne oczyszczalnie ścieków o łącznej przepustowości 265 m³/d, w tym:

- Domu Pomocy Społecznej w Obrytem o przepustowości 120 m³/d,
- gminna w m. Gródek Rządowy - o przepustowości 100 m³/d,
- gminna w m. Psary - o przepustowości 45 m³/d,

Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 22,6 km. Do kanalizacji jest podłączonych 397 budynków, zasiedlanych przez 1780 osób [36,3%]. Z 268 budynków zamieszkiwanych przez 1 333 osób [27,2%] ścieki powinny być odprowadzane do zbiorników bezodpływowych i przewożone do najbliższych dysponujących zapasem przepustowości mechaniczno-biologicznych oczyszczalni.

2.6 Składowiska odpadów

Na terenie gminy eksploatowane jest tymczasowe komunalne składowisko odpadów zlokalizowane we wsi Obryte.

Starosta Pułtusi decyzją z dnia 05.02.2004 r. znak: RLO.7645-25/2004 wyznaczył termin zamknięcia składowiska - do dnia 31.12.2004 r. i określił leśny kierunek jego rekultywacji.

Składowisko nie posiada pozwolenia na budowę. Funkcjonuje bez, wymaganej ustawą o odpadach, zatwierdzonej instrukcji eksploatacji. Nie posiada urządzeń wymaganych do prawidłowej eksploatacji. Nie jest ogrodzone. Nie jest prowadzony monitoring wód podziemnych, ewidencja i segregacja przyjmowanych odpadów.

Wg informacji zarządzającego na składowisko w 2003 r. przyjęto tylko 20,8 Mg niesegregowanych odpadów komunalnych.

Szczegółową charakterystykę składowiska zawiera „Plan gospodarki odpadami na terenie gminy Obryte na lata 2005 – 2011”.

3. OCENA ZAGROŻEŃ ŚRODOWISKA

Dominujące w gospodarce gminy rolnictwo oraz chów i hodowla zwierząt gospodarskich niosą za sobą szereg istotnych oddziaływań i zagrożeń dla środowiska.

Rolnictwo było dotychczas postrzegane przede wszystkim jako działanie oparte na zasobach środowiska i stąd nie było uznawane za zagrażające środowisku.

Intensyfikacja produkcji spowodowała konieczność ograniczania sposobów korzystania ze środowiska, także w odniesieniu do rolnictwa.

Istotne zagrożenia dla środowiska stwarza, też rosnąca z każdym rokiem, presja turystyczna na środowisko na obszarach atrakcyjnych rekreacyjnie:

- nadnarwiańskim, w 7 sołectwach: Zambski Kościelne, Zambski Stare, Rowy, Gostkowo, Kalinowo, Rozdziały, Sokołowo Włościańskie,
- Puszczy Białej, w miejscowościach: Tocznabiel, Bartodzieje i Wielgolas.

3.1 Pobór wód podziemnych

Szacuje się, że obecnie w obszarze gminy średni dobowy ogólny pobór wody wynosi 421 m³/d, co w skali roku odpowiada ca 153,7 tys. m³, przy założeniu jednostkowego zużycia wody w wysokości ca 80 - 90 l/mieszkańca x d.

Sumaryczna dopuszczalna wydajność gminnych i zakładowych ujęć wód podziemnych wynosi 249,2 m³/h, co dobowo odpowiada 5 980,8 m³/d. Ujęcia zaspokajają więc z dużą nadwyżką potrzeby mieszkańców, stanowiące ca 7% możliwości eksploatacyjnych wszystkich studni głębinowych.

Gmina, posiada szczególne korzystanie z wód wynikające z poboru wód podziemnych, uregulowane aktualnymi pozwoleniami wodnoprawnymi.

Poza potrzebami bytowymi, część wody ze studni przeznaczana jest do pojenia zwierząt hodowlanych. W znacznej skali do pojenia zwierząt hodowlanych wykorzystywane są: studnie kopane lub przyzagrodowe stawy.

3.2 Emisja pyłów i gazów do powietrza

Na terenie gminy substancje gazowe lub stałe przedostają się do powietrza z trzech głównych źródeł: punktowych, powierzchniowych i liniowych.

Substancje uwalniane są głównie z procesów spalania paliw do celów grzewczych c.o. przede wszystkim w paleniskach domowych oraz w kotłowniach nielicznych zakładach produkcyjnych, rzemieślniczych i usługowych. Podstawowym paliwem jest węgiel kamienny. Spalane są też niewielkie ilości: oleju opałowego, drewna, koksu i gazu.

Wzrasta liczba oddawanych do użytku po modernizacji kotłowni olejowych, przede wszystkim w budynkach użyteczności publicznej. Kotłownie olejowe funkcjonują m.in. w: Domu Pomocy Społecznej w Obrytem, w szkołach podstawowych: w Obrytem, w m. Zambski Kościelne, w Gródku Rządowym i w Sokołowie.

Do powietrza emitowane są gazowe produkty spalania paliw: dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek i dwutlenek węgla oraz stałe – pyły. Emisja pyłów i gazów do powietrza odbywa się na ogół niskimi emitorami.

Ponieważ teren gminy należy do obszarów typowo rolniczych, pewna ilość emitowanych substancji jest związana z działalnością rolniczą. Najważniejsze emisje do powietrza związane z rolniczym charakterem terenu to:

- emisja amoniaku z odchodów zwierzęcych i nawozów mineralnych,
- emisja metanu z fermentacji jelitowej i odchodów zwierząt gospodarskich.

Z instalacji chowu trzody chlewnej, bydła lub drobiu, wyposażonych w systemy mechanicznej wentylacji budynków inwentarskich, w zorganizowany sposób do powietrza wprowadzane są przede wszystkim: amoniak i metan.

Lokalnymi źródłami emisji gazów do powietrza są też komunalne mechaniczno-biologiczne oczyszczalnie ścieków w: Obrytem, Psarach i Gródku Rządowym oraz gminne składowisko odpadów w Obrytem. Podczas eksploatacji oczyszczalni, czy składowania odpadów emitowany jest m.in.: metan, siarkowodór, amoniak. Jednak z powodu braku danych ilościowych nie wszystkie emisje zostały oszacowane.

Tab. nr 2

Wielkość i rodzaje emisji podstawowych substancji do powietrza w obszarze gminy

Wyszczególnienie	Emisja [Mg/rok]					
	SO ₂	NO ₂	CO	pył zaw.	metan	amoniak
Emisja punktowa	1,1	1,6	0,2	0,3		
Emisja powierzchniowa	67,6	28,2	70,4	239,3		
Emisja z rolnictwa					331,7	81,9
Ogółem:	68,7	29,8	70,6	239,6	331,7	81,9

Znacząca jest emisja pochodząca ze źródeł liniowych, tj. ze spalania różnych rodzajów paliw przez środki transportu drogowego oraz maszyny rolnicze. Jednak z powodu braku pomiarów natężenia i struktury ruchu pojazdów na terenie gminy nie dokonano szacunku wielkości tej emisji.

Emisja spalin do powietrza ze środków transportu towarowego i osobowego skoncentrowana jest w bezpośrednim otoczeniu, przede wszystkim głównego szlaku komunikacyjnego gminy, jakim jest droga powiatowa: Wyszków – Rzańnik – Obryte – Pułtusk, stanowiąca oś komunikacyjną Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego. Droga ta przebiega przez wsie: Folwark Gródek, Obryte, Skłudy i Psary.

W mniejszym stopniu emisja komunikacyjna ma miejsce w wyniku użytkowania pozostałych dróg powiatowych oraz wszystkich dróg gminnych, z uwagi na ograniczone natężenie ruchu pojazdów na ww. szlakach komunikacyjnych.

Drogi są źródłem zapylenia powietrza pochodzącym ze ścierania opon, asfaltu, hamulców, a także azbestowych okładzin sprzęgieł samochodowych.

W spalinach silników samochodowych znajduje się wiele związków chemicznych, szkodliwych dla środowiska. Transport odpowiedzialny jest głównie za emisje takich substancji jak: dwutlenek węgla, tlenek węgla, dwutlenek siarki, tlenki azotu, lotne związki organiczne LZO (węglowodory aromatyczne i alifatyczne). Spaliny zawierają też pewne ilości sadzy, metali ciężkich: kadmu, miedzi, niklu, ołowiu i cynku.

Emisje dwutlenku węgla i dwutlenku siarki nie zależą od typu pojazdu. Ich wielkości określone są parametrami spalanego paliwa. Typ i moc silników mają wpływ na emisje pozostałych substancji:

- silniki benzynowe emitują znaczne ilości tlenku węgla, niemetanowych związków organicznych LZO, tlenków azotu i niewielkie ilości sadzy. Z powodu dużej lotności benzyn, znaczna część emisji LZO znajduje się w wyparowanym paliwie z nagrzanego gaźnika, z pompy paliwowej i zbiornika;
- silniki dieslowskie, dzięki ubogiej mieszance paliwowo-powietrznej oraz wysokiej temp. spalania i ciśnieniu wewnątrz cylindrów emitują znacznie mniej tlenku węgla i węglowodorów. Posiadają umiarkowaną emisję tlenków azotu, większą niż silniki

benzynowe emisję sadzy. Z powodu znacznie mniejszej lotności oleju napędowego emitują niewielkie ilości LZO;

- silniki zasilane gazem ciekłym emitują niewielkie ilości zanieczyszczeń, przede wszystkim tlenku węgla. Emisja pozostałych substancji jest śladowa.

Z uwagi na występujące zagrożenia, uzasadnione jest odpowiednie zagospodarowanie pasów drogowych, roślinnością spełniającą funkcję fitobariery, ograniczającej emisję z dróg na pobliskie tereny zabudowy mieszkalnej lub użytki rolne.

Zieleń w pasie drogowym powinna być zaprojektowana z uwzględnieniem jej roli w szczególności w zakresie bezpieczeństwa ruchu, estetyki oraz funkcji związanych z jej pozytywnym wpływem na środowisko, przede wszystkim jako środek ochrony przed hałasem oraz zanieczyszczeniem powietrza i gleby.

Istotny udział w emisji komunikacyjnej posiada emisja ze spalania oleju napędowego przez sprzęt rolniczy wykorzystywanego do prac polowych i żniwnych (ciągniki, kombajny, samochody ciężarowe i silosokombajny).

3.3 Emisja substancji do wód lub do ziemi

Ogólna ilość wytwarzanych ścieków bytowych przy założeniu, że jest zbliżona do wielkości poboru wód podziemnych oraz uwzględnieniu, że część mieszkańców korzysta jeszcze z wody pobieranej ze studni kopanych wynosi tu ca 450 m³/d tj. ca 164,2 tys. m³/r.

Tab. nr 3

Stan, skład, ładunki: dobowe i roczne nieoczyszczonych ścieków bytowych (Heidrich 1984)

Lp.	Wskaźniki zanieczyszczenia	Stężenia	Ładunki wskaźników zanieczyszczeń	
			dobowe	roczne
1.	substancje organiczne (BZT ₅)	294 mgO ₂ /l	132,3 kg O ₂ /d	48,3 Mg O ₂ /r
2.	zawiesiny ogólne	285 mg/l	128,3 kg/d	46,8 Mg O ₂ /r
3.	chlorki	79 mg Cl/l	35,6 kg Cl/d	13,0 Mg Cl/r
4.	fosforany	23 mg PO ₄ /l	10,4 kg PO ₄ /d	3,8 Mg PO ₄ /r
5.	sód	55 mg Na/l	24,8 kg Na/d	9,1 Mg Na/r
6.	potas	22 mg K/l	9,9 kg K/d	3,6 Mg K/r
7.	azot amonowy	38 mg N _{NH4} /l	17,1 kg N _{NH4} /d	6,2 Mg N _{NH4} /r
8.	azot organiczny	19 mg N _{org.} /l	8,6 kg N _{org.} /d	3,1 Mg N _{org.} /r

Dopuszczalna przepustowość funkcjonujących mechaniczno-biologicznych oczyszczalni wynosząca łącznie 265 m³/d zaspokaja w 58,9% potrzeby gminy w tym zakresie.

Faktyczna ilość oczyszczanych ścieków wynosi tylko 128 m³/d. Wykorzystuje się więc tylko 48,3% dopuszczalnej przepustowości oczyszczalni.

Najbardziej niedociążona jest oczyszczalnia w m. Gródek Rządowy - w 14,0%, następnie w m Psary – w 42,2% i w DPS w Obrytem - w 79,2%.

Gmina szczególne korzystanie z wód, wynikające z wprowadzania ścieków z komunalnych oczyszczalni do wód powierzchniowych, posiada uregulowane aktualnymi pozwoleniami wodnoprawnymi.

Zasięg sieci kanalizacyjnych i liczba komunalnych mechaniczno-biologicznych oczyszczalni są niewystarczające do przyjęcia i oczyszczenia całości wytwarzanych ścieków. Nie wszystkie wytwarzane ścieki bytowe są oczyszczane. Skutkuje to znaczą antropopresją na wody powierzchniowe, gleby i płytkie wody podziemne.

Mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia Domu Pomocy Społecznej w Obrytem, do której wprowadzane są również ścieki bytowe z m. Obryte funkcjonuje nieprawidłowo. Odprowadzane z oczyszczalni ścieki nie dotrzymują parametrów określonych w pozwoleniu wodnoprawnym. W 2004 r. rozpoczęto modernizację i rozbudowę oczyszczalni. Nie stwierdzono zakłóceń w eksploatacji pozostałych, eksploatowanych na terenie gminy, oczyszczalni.

3.4 Zagrożenia powierzchni ziemi

Typowymi dla tego terenu zagrożeniami degradacji powierzchni ziemi są:

a) obszary narażone na odpływy azotu ze źródeł rolniczych

W związku z transpozycją prawa UE, w tym dyrektywy azotanowej (9/676/EEC) w Polsce wyznaczono 21 obszarów szczególnie narażonych na odpływy azotu ze źródeł rolniczych, z których odpływ azotu należy ograniczyć. Na terenie woj. mazowieckiego wyznaczono 2 takie obszary. Jednym z nich jest górna część zlewni rzeki Sony, obejmująca częściowo swym zasięgiem dwa inne gminy powiatu pułtuskiego: Gzy i Świercze.

Na terenie gminy Obryte nie ma takich obszarów, co nie oznacza braku narastającej presji i zagrożeń w tym zakresie.

b) zagrożenia nielegalnego składowania odpadów

Mogą wynikać z niskiej świadomości ekologicznej mieszkańców. Potęgowane są aspektami ekonomicznymi i względami zwyczajowymi.

c) zagrożenia lasów

Część lasów w obrębie gminy zagrożona jest nadmierną penetracją turystyczną. Zjawisko to jest nasilone z uwagi na bliskość aglomeracji warszawskiej, Pułtuska, Wyszkowa w lasach tzw. „masowego wypoczynku ludności”. Może w związku z tym występować zaśmiecanie lasów lub ich podpalenia (umyślne lub nieumyślne), szczególnie w pobliżu tras komunikacyjnych.

d) zagrożenia komunikacyjne:

Na glebach w otoczeniu dróg zasadne jest utrzymywanie rolniczej funkcji gruntów i wprowadzanie upraw roślin przemysłowych. Wypas bydła należy zapobiegawczo prowadzić na użytkach zielonych w odległości nie mniejszej niż 30 m od drogi.

Dane literaturowe (Kabat-Pendias, A. Czarnowska) dowodzą, że gleby w warstwie powierzchniowej w otoczeniu tras komunikacyjnych nie wykazują istotnego antropogenicznego zanieczyszczenia w stopniu zmuszającym do dokonania zmiany przeznaczenia użytków rolnych na cele nierolnicze, czy też wprowadzenia zasadniczych zmian w dotychczasowym użytkowaniu użytków rolnych.

Gleby w otoczeniu dróg, przede wszystkim w otoczeniu drogi powiatowej, zarówno po stronie zawietrznej jak i nawietrznej, mogą wykazywać podwyższoną na poziomie 1-stopnia zanieczyszczenia w skali 1-5 zawartość ołowiu i kadmu. Koncentracje innych metali ciężkich jak również sumy wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych są typowe dla gleb niezanieczyszczonych lub mało zanieczyszczonych.

Według sozologiczno-urbanistycznego podziału struktur przestrzennych zagospodarowania i użytkowania powierzchni ziemi i klasyfikacji Inspekcji Ochrony Środowiska – 1994, użytki rolne w otoczeniu dróg mają kategorię B. Mogą być wykorzystywane rolniczo, za wyjątkiem upraw roślin do produkcji żywności, o wymaganej szczególnie małej zawartości pierwiastków i substancji szkodliwych.

d) ocenę podatności powierzchni gminy na degradację

Ocenę podatności powierzchni gminy na degradację przeprowadzono na podstawie publikacji „Wieloczynnikowa degradacja środowiska” prof. J. Siuty i A. Kucharskiej wydanej przez IOŚ Warszawa w serii BMS - 1996.

Tabela nr 4

Charakterystyka wykorzystania powierzchni ziemi, udziału gleb kwaśnych

Gmina	Procentowy [%] udział w powierzchni gminy			
	lasów	gruntów ornych	trwałej roślinności (łąk, lasów, pastwisk)	gleb kwaśnych
Obryte	37,9	40,1	11,1	80,5

Przeanalizowano następujące aspekty:

- **stopień rolniczej degradacji struktury ekologicznej,**

Na podstawie szacunkowego procentowego udziału gruntów ornych klas bonitacyjnych: V, VI i VIz w całkowitej powierzchni gminy określono stopień rolniczej degradacji środowiska.

$$\eta = 100 \times 1300 / 13\ 973 \text{ ha} = 9,3\%$$

Oznacza to małą na poziomie tła rolniczą degradację struktury ekologicznej powierzchni gminy.

- Pomimo wysokiego wskaźnika zalesienia – 37,9%, znacznie wyższego niż w pow. pułuskim – 19,0%; w woj. mazowieckim – 21,6 % lub w Polsce – 28,6%; uzasadnione jest, aby nieefektywne produkcyjnie i ekologicznie grunty orne VI i V klasy bonitacyjnej były sukcesywnie zalesiane lub wykorzystywane do celów rekreacyjnych. Uzasadnione jest też wprowadzenie zadrzewień na obszarów źródliskowych gruntów w pobliżu brzegów rzek, i lokalnych wododziałów.

- **stopień technicznej degradacji struktury ekologicznej,**

Procentowy udział powierzchni technicznie zabudowanej (budynków dróg, placów, obiektów przemysłowych, terenów mieszkaniowych i wypoczynkowych) w całkowitej powierzchni gminy wynosi

$$\eta = 100 \times 225 / 13\ 973 = 1,6\%$$

Oznacza on, że powierzchnia gminy charakteryzuje się znikomym, na poziomie tła, stopniem technicznej degradacji struktury ekologicznej.

- **kwasową degradację gleb**

Bardzo wysoki procentowy udział gleb bardzo kwaśnych o odczynie < 4,0 pH i kwaśnych o odczynie 4,1 – 4,5 pH wynoszący 80,5%, kwalifikuje użytki rolne w tym terenie do silnie zdegradowanych. Oznacza to, że gleby posiadają niezrównoważony bilans wapniowy. Nawozów wapniowych wprowadzanych jest do nich znacznie mniej od wymywanych. Zachodzi konieczność wzmożonego wapnowania tych gleb.

3.5 Emisja hałasu

Rolniczo-hodowlany charakter tego terenu rzutuje na znacznie mniejszą w porównaniu do obszarów uprzemysłowionych emisję hałasu do środowiska.

Wpływ emisji hałasu przemysłowego na klimat akustyczny jest niewielki i ograniczony przede wszystkim do zamieszkałych terenów w bezpośrednim sąsiedztwie nielicznych zakładów:

- 3 tartaków w: Bartodziejach, Psarach i Zambski Kościelne,
- 3 zakładów stolarskich w: Obrytem, Płusach, i Gródku Rządowym,
- stacji paliw w Obrytem,
- Spółdzielni Kółek Rolniczych w Obrytem.

Transport drogowy towarowy i osobowy może w bezpośrednim sąsiedztwie drogi powiatowej: Wyszków – Rzaśnik – Obryte - Pułtusk przebiegającej przez tereny zabudowy mieszkalnej miejscowości: Folwark Gródek, Obryte, Psary wywoływać poziomy dźwięku przenikającego do środowiska, przekraczające dopuszczalne normy.

W sytuacji, gdy po potwierdzeniu pomiarami poziomy hałasu komunikacyjnego przekraczałyby wartości dopuszczalne powinno się zaprojektować odpowiednie środki ochrony. Podstawowymi urządzeniami ochronnymi obiektów i obszarów przed hałasem są ekrany akustyczne (najtańsze w postaci zieleni izolacyjnej). Alternatywnym, ale kosztowniejszym rozwiązaniem jest budowa obwodnic.

3.6 Gospodarka odpadami

W obszarze gminy rocznie wytwarzanych jest ca 590 Mg odpadów komunalnych. Ilość wytwarzanych odpadów określono szacunkowo na podstawie liczby ludności oraz danych normatywnych.

Wg A. Wojciechowskiego jednostkowa roczna objętość odpadów komunalnych wytwarzana na terenach wiejskich w ciągu roku przez 1 mieszkańca wynosi 0,400 m³. Odpowiada to rocznej sumarycznej objętości wytwarzanych odpadów wynoszącej 1 964 m³/r i po uwzględnieniu ich gęstości ca 300 kg/m³ daje obliczoną powyżej masę wytwarzanych odpadów.

Szczegółową analizę w zakresie gospodarki odpadami w gminie oraz działania porządkujące zawiera „Plan gospodarki odpadami dla Gminy Obryte na lata 2005 – 2011”.

3.7 Promieniowanie elektromagnetyczne

Promieniowanie elektromagnetyczne jonizujące lub niejonizujące oznacza strumień cząstek emitowanych przez układ materialny:

- promieniowanie jonizujące pochodzi z urządzeń wykorzystujących substancje promieniotwórcze lub z aparatów rentgenowskich.
- promieniowanie niejonizujące emitują urządzenia wykorzystujące ultrafiolet, radiolokacyjne, radiokomunikacyjne lub elektroenergetyczne .

Źródłem promieniowania elektroenergetycznego są linie energetyczne lub stacje transformatorowe.

Innymi źródłami promieniowania elektromagnetycznego są:

- stacje bazowe telefonii komórkowej zainstalowane na wysokich budynkach, kominach lub specjalnych masztach, np. w m. Gródek Rządowy - Stacja Bazowa Systemu Radiowego Dostępu Abonenckiego CDMA Will – przepompownia wody
- urządzenia emitujące promieniowanie elektromagnetyczne w zakładach lub będące w dyspozycji policji i straży pożarnej.

3.8 Poważne awarie

Gwałtownie przebiegające zdarzenia (niebędące klęską żywiołową) – definiowane jako poważne awarie, mogą wywołać znaczne straty w środowisku i stwarzać niebezpieczeństwo dla zdrowia i życia ludzi.

Wg kryteriów określonych w rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 09.04.2002 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładów o zwiększonym ryzyku albo do zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz.U. Nr 58, poz. 535) na terenie gminy nie występują zakłady o zwiększonym lub podwyższonym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej.

Nie wyklucza to występowania ekstremalnych zagrożeń dla środowiska oraz życia i zdrowia ludzi, które mogą mieć miejsce w wyniku, np.:

- pożarów obiektów budowlanych, instalacji i urządzeń, wskutek których do środowiska emitowane będą znaczne ilości toksycznych substancji i energii.
- przedostania się substancji niebezpiecznych do środowiska z instalacji do magazynowania substancji ropopochodnych (benzyny, olejów opałowych, olejów napędowych),
- katastrof drogowych podczas transportu substancji niebezpiecznych (głównie ciekłych materiałów pędnych).

3.9 Zagrożenie powodziowe

Bliskość rzeki Narwi może wywoływać ryzyko wystąpienia powodzi, znacznych strat w środowisku i stwarzać niebezpieczeństwo dla zdrowia i życia ludzi.

Miejscowościami zlokalizowanymi bezpośrednio w pobliżu pobraży Narwi są: w północnej części gminy: Zambski Kościelne, Gostkowo, Plewica i Rowy.

Według art. 81 ustawy z dnia 18.07.2001 r. Prawo wodne (Dz.U. Nr 115, poz.1229 ze zm.) ochrona przed powodzią jest zadaniem organów administracji rządowej i samorządowej. W system ten zaangażowane są: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Rolnictwa i Ministerstwo Środowiska, a także marszałkowie województw. Zadania administracji rządowej w terenie wykonują samorządy. Również ciężar inwestycyjny w ochronę przed powodzią rozłożony jest pomiędzy administrację centralną i terenową.

Na obszarach bezpośredniego zagrożenia powodzią zabrania się wykonywania robót i czynności, które mogą utrudnić ochronę przed powodzią, m.in.:

- wykonywania urządzeń wodnych oraz wznoszenia innych obiektów budowlanych,
- sadzenia drzew lub krzewów, za wyjątkiem plantacji wiklinowych na potrzeby regulacji wód oraz roślinności stanowiącej element zabudowy biologicznej dolin rzecznych.

Bardzo istotnymi sprawami w tym zakresie są m.in.:

- funkcjonowanie systemu ostrzegania ludzi przed powodzią,
- funkcjonowanie systemu ostrzegania przed niebezpiecznymi zjawiskami zachodzącymi w atmosferze oraz hydrosferze.

3.10 Zagrożenia dla środowiska ze strony rolnictwa

Rolnictwo dominuje w gospodarce i użytkuje znaczne obszary gminy. W związku z tym wymaga oddzielnej analizy.

Rolnictwo może być powodem szeregu niekorzystnych oddziaływań na środowisko, w tym m.in.: zakwaszenia wód i gleby, eutrofizacji i zanieczyszczenia wód, niszczenia warstwy ozonowej, potęgowania efektu cieplarnianego, obniżenia poziomu wód gruntowych, zanieczyszczenia gleby metalami ciężkimi i pestycydami, emisji odorów i hałasu.

Uciążliwości te wynikają m.in.:

- z jednej strony z nadmiernego obciążenia gleby i wód nawozami organicznymi (gnojowicą, gnojówką, pomiotem i obornikiem),
- z drugiej powodowane są niedostatecznym poziomem infrastruktury komunalnej gminy, w tym indywidualnych gospodarstw rolnych.

Decydujący wpływ na uciążliwość chowu i hodowli dla środowiska ma skład odchodów zwierzęcych, sposób ich przechowywania i wykorzystywania.

Niemale znaczenie w tym względzie ma też poziom wykształcenia społeczności wiejskiej i związany z tym stan świadomości ekologicznej.

Do substancji uciążliwych środowiska, mogących powodować zanieczyszczenie: gleb, wód i powietrza, należą:

- związki azotu, z nawozów organicznych i mineralnych oraz ze ścieków bytowych,
- fosforany, głównie ze ścieków bytowych,
- pestycydy, antybiotyki, resztki pasz z hodowli zwierząt gospodarskich,
- metale ciężkie, zawarte w nawozach organicznych i mineralnych.

Głównym zanieczyszczeniem emitowanym z obszarów rolniczych są związki azotu. Badania nad bilansem azotu w rolnictwie, określone jego udziałem w produktach sprzedanych z gospodarstw w stosunku do wniesionych z zewnątrz, szacują wykorzystanie azotu na poziomie zaledwie 20%. Rzutuje na to niska sprawność przetwarzania azotu zawartego w paszy na produkty przez zwierzęta gospodarskie. Azot tracony w produkcji roślinnej i zwierzęcej ulega rozproszeniu w środowisku w wyniku trzech procesów:

- wymywania azotanów do wód gruntowych i powierzchniowych,
- emisji amoniaku do powietrza,
- ulatniania się do powietrza w formie produktów denitryfikacji (NO, N₂O, N₂).

Pierwotną przyczyną strat azotu z nawozów naturalnych jest ich przechowywanie, co powoduje dominację tlenowych procesów przemian biomasy, sprzyjających powstawaniu azotanów. W warunkach braku szczelnego podłoża ulegają one łatwo wymywaniu przez wody opadowe i migracji do wód gruntowych. W systemach, w którym płynne odchody zwierząt przechowywane są w szczelnych zbiornikach, straty azotu są kilkakrotnie mniejsze. Straty azotu wywołuje też emisja amoniaku do powietrza i ma to miejsce już w pomieszczeniach inwentarskich. Amoniak bierze udział w tworzeniu kwaśnych deszczy. W powietrzu reaguje z aerozolem kwasów, głównie siarkowego i azotowego, a po opadnięciu na powierzchnię ziemi wraz deszczem bierze udział w procesie nitryfikacji.

Większość fosforu wprowadzana do gleb w postaci nawozów jest szybko unieruchamiana w wyniku reakcji zachodzących w glebie. Główną przyczyną znacznej koncentracji związków fosforu w wodach powierzchniowych jest wprowadzanie do nich nieoczyszczonych ścieków bytowych zawierających rozpuszczalne polifosforany, będące niezbędnym składnikiem środków piorących, uaktywniające działanie zawartych w nich detergentów.

Istotne zagrożenia dla środowiska ze strony rolnictwa stwarzają także: nieprawidłowa gospodarka padliną, emisja hałasu, odorów i aerozoli bakteryjnych, w pierwszej kolejności wokół gospodarstw stosujących intensywną produkcję hodowlaną, zlokalizowanych w pobliżu zabudowy mieszkalnej.

Źródłem emisji odorów i aerozoli bakteryjnych są, zarówno instalacje znajdujące się na terenie gospodarstw (budynki inwentarskie, miejsca magazynowania nawozów), jak i działania prowadzone poza ich terenem (transport oraz nawożenie).

4. STAN JAKOŚCI ŚRODOWISKA

4.1 Stan jakości powietrza

Dopuszczalne poziomy gazów i pyłów w powietrzu określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 czerwca 2002 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów niektórych substancji w powietrzu, alarmowych poziomów niektórych substancji w powietrzu oraz marginesów tolerancji dla dopuszczalnych poziomów niektórych substancji (Dz.U. Nr 87, poz.796).

Tabela nr 5

Dopuszczalne poziomy gazów i pyłów w powietrzu

Lp.	Nazwa substancji	Oznaczenie numeryczne substancji nr CAS ^{a)}	Okres uśredniania wyników pomiarów	Dopuszczalny poziom substancji w $\mu\text{g}/\text{m}^3$
1.	Dwutlenek azotu	10102-44-0	jedna godzina	200 ^{b)}
			rok kalendarzowy	40 ^{b)}
2.	Dwutlenek siarki	7446-09-5	jedna godzina	350 ^{b)}
			24 godziny	125 ^{c)}
			rok kalendarzowy	20 ^{c)}
3.	Pył zawieszony PM10	-	24 godziny	50 ^{b)}
			rok kalendarzowy	40 ^{b)}
4.	Tlenek węgla	630-08-0	osiem godzin	10 000 ^{b)}

Objaśnienie:

a) oznaczenie numeryczne substancji wg Chemical Abstract Service Registry Number

b) poziom dopuszczalny ze względu na ochronę zdrowia ludzi

c) poziom dopuszczalny ze względu na ochronę roślin

Średnie roczne poziomy: dwutlenku azotu, dwutlenku siarki, pyłu zawieszonego PM10 oraz tlenku węgla w powietrzu w 2003 r. przyjęto, na podstawie informacji WIOŚ w Warszawie Delegatury w Ciechanowie określającej koncentrację ww. substancji w powietrzu w pow. pułuskim, w wysokości:

- dwutlenku azotu: 24,6 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ [61,5%],
- dwutlenku siarki: 4,2 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ [21,0%],
- pyłu zawieszonego PM10: 35,1 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ [87,0%],
- tlenku węgla: 350 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Aerosanitarny stan jakości powietrza w obszarze gminy odpowiada dopuszczalnym standardom jakości powietrza. Wysoki bliski wartości dopuszczalnej jest poziom pyłu zawieszonego PM10, znaczny dwutlenku azotu, zdecydowanie niewielki dwutlenku siarki.

W sezonie grzewczym w obszarach zwartej i niskiej zabudowy wiejskiej koncentracja dwutlenku siarki w powietrzu może być okresowo znacznie wyższa.

Negatywnie na stan jakości powietrza wpływa fakt, że ciepło do ogrzewania mieszkań dostarczane jest z indywidualnych kotłowni lub pieców, opalanych węglem kamiennym

oraz to, że pyły i gazy z procesów spalania wprowadzane są do powietrza na ogół niskimi emitorami.

Nielicznymi są ekologiczne kotłownie olejowe lub gazowe. Pozytywnym zjawiskiem jest natomiast masowe korzystanie z butlowego gazu ziemnego LPG w kuchniach.

Wyższy pod podanego może być też poziom dwutlenku azotu w bezpośrednim sąsiedztwie dróg.

Na terenie gminy nie ma zlokalizowanych stacji pomiarowych stanu jakości powietrza, stąd brak jest systematycznych danych z pomiarów monitoringowych, które pozwoliłyby na bardziej miarodajną ocenę stanu jakości powietrza na tym terenie.

Skorzystano natomiast z „Rocznej oceny jakości powietrza w województwie mazowieckim. Raport za rok 2002” WIOŚ Warszawa, wg której powiat pułtuski, w skład którego wchodzi gmina, został zaliczony, ze względu na pył zawieszony, do klasy B, tzn. że stwierdzono w tym obszarze występowanie stężeń tej substancji powyżej wartości dopuszczalnej, ale nie stwierdzono przekraczania wartości dopuszczalnej powiększonej o margines tolerancji. W przypadku poszczególnych substancji zanieczyszczających analiza wykazała podane w tab. nr 6 klasy.

W związku z ww. klasyfikacją na terenie powiatu określono obszary przekraczania wartości dopuszczalnej, jednak nie obejmują one terenu gminy.

Tabela nr 6

Roczna ocena jakości powietrza w powiecie pułtuskim

Lp.	Nazwa substancji	Stwierdzona klasa
ze względu na ochronę roślin		
1.	dwutlenek siarki	A
2.	dwutlenek azotu	A
3.	pył zawieszony	B/C
4.	ołów	A
5.	benzen	A
6.	tlenek węgla	A
7.	ozon	A
ze względu na ochronę zdrowia ludzi		
1.	dwutlenek siarki	A
2.	dwutlenek azotu	A
3.	pył zawieszony	B/C
4.	ołów	A
5.	benzen	A
6.	tlenek węgla	A
7.	ozon	A

4.2 Stan jakości wód powierzchniowych

Stan jakości wód rzeki Narew w ppk. Gnojno scharakteryzowano na podstawie ostatnich z 2003 r. wyników regionalnego monitoringu powierzchniowych wód płynących, prowadzonego Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie. Delegatury w Ciechanowie.

Przekrój ten [km 78 + 00] zlokalizowany jest na rzece w obszarze gminy Pułtusk, w pobliżu północno-zachodniego obrzeża gminy Obryte. Obrazuje stan i skład wód

rzecznych znajdujących się pod wpływem zlewni cząstkowej Narwi, w obrębie której znajduje się również teren gminy Obryte.

Podstawą do oceny było rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji wyników oraz prezentacji stanu tych wód (Dz. U. Nr 32, poz. 1729).

Klasę jakości wód wyznaczono w zakresie wskaźników: fizycznych, tlenowych, biogennych, zasolenia, biologicznych i mikrobiologicznych, porównując określone pomiarami i badaniami wartości stężeń poszczególnych wskaźników do wartości granicznych wyznaczonych w załączniku nr 1 do rozporządzenia, przyjmując klasę obejmującą 90% wartości.

Tabela nr 7

Stan jakości wód rzeki Narew w 2003 r. w ppk. Gnojno

Lp.	Wskaźnik zanieczyszczenia	Jednostka	Stan jakości wód powierzchniowych	
			Narew ppk Gnojno	klasa jakości
I.	Wskaźniki fizyczne:			
1.	odczyn	pH	7,9 - 8,4	I
2.	zawiesiny og.	mg/l	24	II
II.	Wskaźniki tlenowe:			
1.	tlen rozp.	mg O ₂ /l	7,8	I
2.	BZT ₅	mg O ₂ /l	5,5	III
3.	ChZT-Mn	mg O ₂ /l	13,2	IV
4.	ChZT-Cr	mg O ₂ /l	39,1	IV
III.	Wskaźniki biogenne:			
1.	amoniak	mg NH ₄ /l	0,361	I
2.	azotyny	mg NO ₂ /l	0,053	II
3.	azotany	mg NO ₃ /l	1,2	I
4.	azot ogólny	mg N _{og.} /l	2,38	I
5.	fosforany	mg PO ₄ /l	0,51	III
6.	fosfor og.	mg P _{og.} /l	0,41	III
IV.	Wskaźniki zasolenia:			
1.	przewodność elekt.	uS/cm	484	I
2.	substancje rozpuszczone	mg/l	338	II
V.	Metale ciężkie:			
1.	cynk	mg Zn/l	0,0070	I
2.	kadm	mg Cd/l	0,0003	I
3.	miedź	mg Cu/l	0,0040	I
4.	ołów	mg Pb/l	0,0020	I
VI.	Wskaźniki biologiczne:			
1.	indeks sapr. sestonu	-	-	-
2.	chlorofil "a"	ug/l	48,2	III
VII	Wskaźniki mikrobiologiczne:			
1.	liczba bakterii grupy coli typu kałowego	w 100 ml.	5 000	III

Klasyfikacja rzeki Narew była zróżnicowana. Rzeka IV klasę wód o niezadowalającej jakości posiadała w zakresie wskaźników tlenowych (ChZT-Mn, ChZT-Cr). W III klasie wód o zadowalającej jakości klasyfikowana była w zakresie wskaźników: biogennych, biologicznych i mikrobiologicznych. W II klasie wód o dobrej jakości znajdowały się zbadane wskaźniki zasolenia.

Najlepszej klasie I wód o bardzo dobrej jakości odpowiadały metale ciężkie.

4.3 Stan jakości wód podziemnych

Gmina znajduje się poza obszarami najwyższej (ONO) lub wysokiej (OWO) ochrony głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP). W jej obszarze nie funkcjonują otwory obserwacyjno-pomiarowe państwowego monitoringu zwykłych wód podziemnych.

Pierwszy poziom wodonośny eksploatowany jest przy pomocy studni kopanych do głębokości ca 10 m. Woda ze studni, w największym stopniu z terenów pozbawionych warstwy izolującej, posiada złą jakość zarówno pod względem fizykochemicznym i sanitarnym. Jest to skutkiem m.in. nieuporządkowanej gospodarki ściekowej oraz nawozowej, niewłaściwej lokalizacji studni w obrębie gospodarstw w stosunku do miejsc magazynowania nawozów naturalnych.

Złą jakość płytkich wód podziemnych potwierdzają rutynowe pomiary i badania, wykonywane na terenie gminy przez służby inspekcji sanitarnej wykazujące ponadnormatywną zawartość azotanów w 35% zbadanych przydomowych studniach kopanych. Nieodosobnione są przypadki również niedostatecznego bakteriologicznego stanu wody w studniach.

Podsumowując, niezadowalający miejscowo stan jakości płytkich wód podziemnych to wynik:

- braku izolacji I poziomu wodonośnego,
- rolniczo-hodowlanego charakteru zagospodarowania terenu gminy,
- zwodociągowania znacznej części zabudowy mieszkalno-gospodarczej przy jednoczesnym braku niezbędnej infrastruktury komunalnej.

4.4 Stan jakości gleb

Gleba jest podstawowym elementem środowiska przyrodniczego decydującym o funkcjonowaniu biosfery. Zasoby glebowe jako środek do produkcji żywności powinny podlegać szczególnej ochronie.

Stan jakości gleb w gminie oceniono na podstawie wyników badań przeprowadzonych przez Okręgową Stację Chemiczno-Rolniczą w Wesolej w 2002 r. Pobrano i zbadano wówczas 210 próbek gleby w zakresie odczynu i zasobności w makroelementy, reprezentatywnych dla obszaru 301 ha użytków rolnych.

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY OBRYTE W LATACH 2005 - 2011

Tabela nr 8

Wyniki badań odczynu i zasobności w makroelementy gleb w gminie Obryte przeprowadzonych przez Okręgową Stację Chemiczno-Rolniczą w Wesolej w 2002 r.

Lp	Wyszczególnienie	Wyniki badań – liczba próbek, udziały w %				
		b. kwaśny	kwaśny	lekko kwaśny	obojętny	zasadowy
1.	odczyn (pH): liczba prób: procent %:	124 59,1	45 21,4	24 11,4	8 3,8	9 4,3
2.	potrzeba wapnowania: liczba prób: procent %:	konieczna 130 61,9	potrzebna 26 12,4	wskazana 21 10,0	ograniczona 12 5,7	zbędna 21 10,0
3.	zawartość fosforu: liczba prób: procent %:	b. niska 15 7,1	niska 76 36,2	średnia 67 31,9	wysoka 26 12,4	b. wysoka 26 12,4
4.	zawartość potasu: liczba prób: procent %:	b. niska 43 20,5	niska 99 47,1	średnia 47 22,4	wysoka 15 7,1	b. wysoka 6 2,9
5.	zawartość magnezu: liczba prób: procent %:	b. niska 58 27,6	niska 47 22,4	średnia 45 21,4	wysoka 21 10,0	b. wysoka 39 18,6

Tabela nr 9

Porównanie wyników badań odczynu i zasobności w makroelementy gleb w gminie Obryte do wyników badań gleb w powiecie pułtuskim i w woj. mazowieckim - 2002 r.

Lp	Wyszczególnienie	Wyniki badań – w %				
		b. kwaśny	kwaśny	lekko kwaśny	obojętny	zasadowy
1.	odczyn (pH): gm. Obryte pow. pułtuski woj. mazowieckie	59,1 51,2 34,0	21,4 27,6 30,0	11,4 14,4 20,0	3,8 5,4 12,0	4,3 1,5 4,0
2.	potrzeba wapnowania: gm. Obryte pow. pułtuski woj. mazowieckie	konieczna 61,9 61,0 41,0	potrzebna 12,4 13,9 16,0	wskazana 10,0 10,6 13,0	ograniczona 5,7 5,0 10,0	zbędna 10,0 9,4 20,0
3.	zawartość fosforu: gm. Obryte pow. pułtuski woj. mazowieckie	b. niska 7,1 9,2 8,0	niska 36,2 23,3 24,0	średnia 31,9 29,5 27,0	wysoka 12,4 21,0 18,0	b. wysoka 12,4 17,0 23,0
4.	zawartość potasu: gm. Obryte pow. pułtuski woj. mazowieckie	b. niska 20,5 37,4 34,0	niska 47,1 36,4 35,0	średnia 22,4 17,4 19,0	wysoka 7,1 4,9 6,0	b. wysoka 2,9 3,9 6,0
5.	zawartość magnezu: gm. Obryte pow. pułtuski woj. mazowieckie	b. niska 27,6 20,3 18,0	niska 22,4 25,8 23,0	średnia 21,4 25,0 28,0	wysoka 10,0 11,8 15,0	b. wysoka 18,6 17,1 16,0

Analiza wyników badań Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczą w Wesolej wykazały w gminie Obryte niższą w porównaniu do pow. pułtuskiego i woj. mazowieckim produkcyjną jakość gleb:

- w gminie Obryte nadmierne zakwaszenie obejmowało najwięcej – 80,5% gleb; w pow. pułtuskim dotyczyło to : 78,8%, w woj. mazowieckim - 64% gleb;
Zbyt kwaśne gleby posiadają ograniczoną przydatność rolniczą. Ich mineralne nawożenie jest wówczas nieefektywne, a nawet szkodliwe.
- potrzeba wapnowania występowała na 74,3% gleb, w pow. pułtuskim na – 74,9%, w woj. mazowieckim był znacznie niższa i dotyczyła 57,0% gleb.
- niską zawartość fosforu posiadało 43,3% gleb, w pow. pułtuskim mniej - 32,5% , w woj. mazowieckim najmniej – 32,0%
- niedobór potasu wykazywało – 67,6% gleb, w pow. pułtuskim – 73,8%, - w woj. mazowieckim - 69%;
- znaczna część gleb – 50,3% miała znaczny niedobór magnezu; wobec - 46,1% w pow. pułtuskim i 41% w woj. mazowieckim.
Magnez jest podstawowym obok fosforu i potasu makroelementem decydującym o żyzności gleb.

Wyniki innych wcześniejszych badań Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Wesolej wykazują, że podobnie jak w pow. pułtuskim i woj. mazowieckim, gleby w obszarze gminy posiadają: niską lub średnią zawartość siarki, stosunkowo niewielką koncentrację metali ciężkich: kadmu, niklu, ołowiu, cynku na poziomie zbliżonym do naturalnego.

4.5 Klimat akustyczny

Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku w godzinach od 06⁰⁰ do 22⁰⁰ (pora dnia) i w godzinach od 22⁰⁰ do 06⁰⁰ (pora nocy) dla różnego rodzaju terenów chronionych, wyrażone wartością równoważnego poziomu dźwięku A w dB, określone są w tabeli nr 1 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 29 lipca 2004 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku, obowiązującego od 13 sierpnia 2004 r.

Tabela nr 10

Dopuszczalny poziom hałasu wyrażone równoważnym poziomem dźwięku A w dB

Lp	Przeznaczenie terenu	Dopuszczalny poziom hałasu wyrażone równoważnym poziomem dźwięku A w dB			
		Drogi lub linie kolejowe		Instalacje i pozostałe obiekty i grupy źródeł hałasu	
		pora dnia – przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	pora nocy – przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom	pora dnia – przedział czasu odniesienia równy 8 najmniej korzystnym godzinom dnia kolejno po sobie następującym	pora nocy – przedział czasu odniesienia równy 1 najmniej korzystnej godzinie nocy
3.	b. Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami rzemieślniczymi d. Tereny zabudowy zagrodowej	60	50	55	45

Poziom hałas komunikacyjnego lub przemysłowego na chronionych terenach: zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami rzemieślniczymi oraz zabudowy zagrodowej nie powinien przekraczać wartości podanych w tab. nr 10.

W obrębie gminy nie funkcjonują monitoringowe punkty pomiarowe poziomu hałasu komunikacyjnego.

Na podstawie pomiarów WIOŚ wykonanych przy trasach o podobnym natężeniu ruchu stwierdzono, że hałas komunikacyjny pochodzący od transportu towarowego i osobowego na drodze powiatowej: Wyszków – Rzańnik – Obryte - Pułtusk przebiegającej przez tereny zabudowy mieszkalnej miejscowości: Folwark Gródek, Obryte, Psary, może wywoływać poziomy dźwięku przenikającego do środowiska, przekraczające na terenach chronionych dopuszczalne normy, zarówno w porze dziennej jak i nocnej.

Podwyższony poziom hałasu przemysłowego może mieć miejsce w bezpośrednim otoczeniu:

- 3 tartaków w: Bartodziejach, Psarach i Zambski Kościelne,
- 3 zakładów stolarskich w Obrytem, Płusach, i Gródku Rządowym,
- 2 stacji paliw,
- Spółdzielni Kółek Rolniczych w Obrytem.

Zakłady te nie były zobowiązane przez Starostę Pułtuskiego do występowania o pozwolenia, określające dopuszczalne poziomy emisji hałasu do środowiska.

Obowiązek wystąpienia o pozwolenie i przedłożenia programu działań ograniczających emisję występuje wówczas, kiedy pomiary emisji hałasu przemysłowego na wysokości najbliższej zabudowy mieszkalnej wykażą naruszenia norm określonych w tabeli nr 11. Okoliczni mieszkańcy nie wnioskowali dotychczas do WIOŚ o połączone z pomiarami kontrole interwencyjne, co nie oznacza, że zakłady nie naruszają standardów w tym zakresie.

4.6 Pola elektromagnetyczne

Brak monitoringu elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego uniemożliwia ocenę stanu jakości powietrza w tym zakresie.

Po przeprowadzeniu kontrolnych pomiarów promieniowania będzie możliwe określenie jego poziomów w powietrzu oraz wyznaczenie, w przypadku niedotrzymywania dopuszczalnych norm, granic obszarów ograniczonego użytkowania w otoczeniu linii i stacji elektroenergetycznych.

5. PODSUMOWANIE DIAGNOZY STANU OBECNEGO

Diagnoza stanu środowiska w obszarze gminy umożliwiła wskazanie głównych obszarów problemowych. Przy identyfikacji problemów uwzględniono te które:

- odzwierciedlają stan faktyczny,
- mają charakter pozytywny lub negatywny dla ekorozwoju,
- są najbardziej istotne dla efektywnej realizacji Programu ochrony środowiska, czyli mają pierwszoplanowy wpływ na ekorozwój gminy.

Wyniki analizy SWOT zamieszczono poniżej w tabeli nr 11.

Tabela nr 11
Diagnoza stanu obecnego

Lp.	ATUTY	Lp.	SŁABE STRONY
I.	DIAGNOZA		
1.	ZASOBY I JAKOŚĆ WÓD		
1.1	Wysokie zasoby wód podziemnych wystarczające do zaspokojenia aktualnych i przyszłych potrzeb gminy	1.1	Brak małej retencji, okresowy nadmiar bądź deficyt wód powierzchniowych
1.2	Dobrze rozwinięta sieć wodociągowa. Zdecydowana większość mieszkańców podłączonych do gminnych sieci wodociągowych	1.2	Brak miejscami izolacji I lub II poziomu wodonośnego ujmowanych wód podziemnych
1.3		1.3	Zanieczyszczenie wód podziemnych powodowane przez nieuporządkowaną gospodarką ściekową oraz hodowlę i rolnictwo
1.4		1.4	Brak strefy ochrony pośredniej ujęć w Bartodziejach i studni głębinowych w m. Zambski Kościelne
2.	OCHRONA WÓD PRZED ZANIECZYSZCZENIEM		
2.1	Brak istotnych uciążliwych źródeł emisji ścieków przemysłowych biologicznie nierozkładalnych	2.1	Brak wystarczającego zasięgu sieci kanalizacyjnych i gminnych oczyszczalni ścieków
2.2	Eksploatacja 3 mechaniczno-biologicznych oczyszczalni ścieków bytowych o łącznej przepustowości 265 m ³ /d	2.2	Wykorzystanie tylko 48,3% dopuszczalnej przepustowości funkcjonujących mechaniczno-biologicznych oczyszczalni
2.3		2.3	Nieprawidłowa eksploatacja oczyszczalni DPS w Obrytem
2.4		2.4	Brak wystarczającej liczby szczelnych zbiorników do magazynowania ścieków bytowych
2.5		2.5	Wprowadzanie nieoczyszczonych ścieków bytowych do wód lub do ziemi
2.6		2.6	Silna turystyczna i letniskowa presja na środowisko wodne
3.	OCHRONA POWIETRZA		
3.1	Brak znaczących punktowych źródeł emisji gazów lub pyłów do powietrza	3.1	Niekorzystna struktura paliw (przewaga węgla kamiennego) stosowanych w indywidualnych systemach grzewczych
3.2	Zadowolający stan aerosanitarny powietrza	3.2	Okresowo obniżona jakość powietrza w sezonie grzewczym w obszarach zwartej indywidualnej zabudowy mieszkalnej
3.3		3.3	Brak sieci gazowniczej
3.4		3.4	Podwyższona emisja odorotwórcza w otoczeniu instalacji do chowu zwierząt gospodarskich

cd. tabeli nr 11

Diagnoza stanu obecnego

Lp.	ATUTY	Lp.	SŁABE STRONY
4.	OCHRONA PRZED HAŁASEM		
4.1	Brak znaczących źródeł emisji hałasu przemysłowego do środowiska	4.1	Podwyższony poziom hałasu komunikacyjnego na terenach chronionych w sąsiedztwie drogi powiatowej
5.	GOSPODARKA ODPADAMI		
5.1	Niewielka ilość przemysłowych odpadów niebezpiecznych	5.1	Brak odpowiadającego wymaganiom własnego gminnego składowiska odpadów
5.2		5.2	Brak gminnych punktów gromadzenia i segregowania odpadów komunalnych
5.3		5.3	Składowanie jako jedyna forma unieszkodliwiania odpadów komunalnych
5.4		5.4	Nierozpoznana skala wykorzystania wyrobów zawierających azbest
6.	POWIERZCHNIA ZIEMI		
6.1	Bardzo wysoki – 37,9% udział lasów w zagospodarowaniu powierzchni ziemi	6.1	Silna turystyczna i letniskowa presja na środowisko leśne
7.	ZASOBY PRZYRODY		
7.1	Mało zdegradowane środowisko przyrodnicze i brak znaczących źródeł emisji substancji i energii	7.1	Narastające zaniedbanie zabytków kultury, w szczególności zespołów dworskich folwarcznych, zabytkowych założeń zieleni
7.2	Atrakcyjne turystycznie i rekreacyjnie tereny w dolinie Narwi	7.2	Brak środków na rewaloryzację i utrzymanie zabytkowych obiektów
7.3	Wysokie walory przyrodnicze, położenie w obszarze „Zielonych Płuc Polski”	7.3	
7.4	Bogate dziedzictwo kulturowe na terenie całej gminy		
8.	INFRASTRUKTURA, GOSPODARKA		
8.1	Korzystne położenie geograficzne w pobliżu Warszawy - chłonnego rynku zbytu	8.1	Niewielki rozwój przemysłu
8.2	Dostępność usług telekomunikacyjnych	8.2	Niewystarczająca infrastruktura komunalna
8.3	Korzystne warunki rozwoju rolnictwa ekologicznego i produkcji żywności ekologicznej	8.3	Wysoka stopa bezrobocia
8.4	Korzystne warunki rozwoju agroturystyki	8.4	Ograniczone środki finansowe budżetu Gminy

cd. tab. nr 11

Diagnoza stanu obecnego

Lp.	ATUTY	Lp.	SŁABE STRONY
II.	SZANSE	II.	ZAGROŻENIA
1.	Regulacje międzynarodowe i krajowe zobowiązujące do podniesienia stanu jakości środowiska	1.	Migracja młodzieży, starzenie się społeczeństwa
2.	Szansa na uzyskanie środków pomocowych z UE	2.	Brak przystosowania do pozyskiwania funduszy ze środków UE
3.	Proces decentralizacji zarządzania środowiskiem	3.	Poziom wykształcenia
4.	Realizacja idei „Zielonych Płuc Polski”	4.	Niedostateczna świadomość ekologiczna mieszkańców
5.	Popyt w krajach UE na żywność ekologiczną	5.	Niska opłacalność produkcji w rolnictwie
6.	Agroturystyka i turystyka, trasy dla turystyki rowerowej, pieszej i ekologiczno-edukacyjnej	6.	

III. CELE POLITYKI EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA

Polityka ekologiczna jest to świadoma i celowa działalność władz publicznych w odniesieniu do środowiska przyrodniczego. Polityka określa cele, metody i środki zarządzania środowiskiem.

1. ZASADY I CELE POLITYKI EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA

„Polityka ekologiczna państwa na lata 2003 – 2006, z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010” jest realizacją zapisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska, która w art. 13 - 16 wprowadza obowiązek przygotowania i aktualizowania co 4 lata polityki ekologicznej kraju.

W 1990 r. powstał pierwszy dokument „Polityka ekologiczna państwa”, przyjęty przez Radę Ministrów, a następnie w 1991 r. zaakceptowany przez Sejm i Senat RP. W 2000 r. sporządzony został dokument „II Polityka ekologiczna państwa”, w 2001 r. zaakceptowany przez Parlament. Ustala on cele ekologiczne do 2010 i do 2025 r.

Opracowany w 2002 r. „Program Wykonawczy do II Polityki ekologicznej państwa, na lata 2002 – 2010” jest dokumentem o charakterze operacyjnym, tj. wskazującym wykonawców i terminy realizacji konkretnych zadań lub pakietów zadań, przewidzianych do realizacji, a także szacującym niezbędne nakłady i źródła ich finansowania.

Polityka ekologiczna, obejmująca lata 2003 – 2006 oraz 2007 – 2010, jest aktualizacją i uszczegółowieniem długookresowej „II Polityki ekologicznej państwa” i nawiązuje do priorytetowych kierunków działania określonych w przyjętym VI Programie działań Unii Europejskiej, w obszarze zarządzania środowiskiem.

Dostosowana do wymagań ustawy Prawo ochrony środowiska „Polityka ekologiczna państwa na lata 2003 – 2006, z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010”, wpisuje się w praktykę Unii Europejskiej, w której funkcjonują średniookresowe programy działań na rzecz środowiska.

Aktualny, szósty program takich działań obowiązuje właśnie do 2010 r. Znaczną część objętych „Polityką ...” działań Polska realizuje już jako członek UE.

„Polityka ekologiczna państwa na lata 2003 – 2006, z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 -2010” została przygotowana i będzie realizowana równoległe ze sporządzonym i wielokrotnie aktualizowanym „Narodowym programem przygotowania do członkostwa”, oraz dokumentem zawierającym końcowe ustalenia i przyjęte przez Polskę zobowiązania wobec UE (CONF-PL 95/01).

Ustawa Prawo ochrony środowiska w art. 13 określa cele polityki ekologicznej państwa. Polityka ta powinna stworzyć warunki niezbędne do realizacji ochrony środowiska i jednocześnie zapewniać zrównoważony rozwój kraju, poprzez zharmonizowanie celów gospodarczych i społecznych, z celami ochrony środowiska.

Oznacza to także, że realizacja polityki ekologicznej państwa, w coraz większym stopniu, powinna dokonywać się poprzez:

- zmiany modelu produkcji i konsumpcji,
- zmniejszanie materiałochłonności, wodochłonności i energochłonności gospodarki,
- stosowanie najlepszych dostępnych technik i dobrych praktyk gospodarowania,
- a dopiero w dalszej kolejności poprzez typowo klasyczne bezpośrednie działania, takie jak oczyszczanie gazów odlotowych i ścieków, unieszkodliwianie odpadów.

W związku z tym aspekty ekologiczne powinny być obligatoryjnie włączane do polityk sektorowych we wszystkich dziedzinach gospodarowania, a także do strategii i programów rozwoju na szczeblu regionalnym i lokalnym.

Nadrzędną wartością w polityce ekologicznej państwa jest człowiek, co oznacza, że zdrowie społeczeństwa, środowisko, w którym żyją i pracują ludzie, są głównymi kryteriami realizacji polityki ekologicznej na każdym szczeblu.

Wiodącą zasadą polityki ekologicznej państwa, jaka została przyjęta w Konstytucji RP jest zasada zrównoważonego rozwoju, która uzyskała prawo obywatelstwa wśród społeczeństw świata w wyniku Konferencji Narodów Zjednoczonych w Rio de Janeiro w 1992 r. Istotą zrównoważonego rozwoju jest, jak już wcześniej wspomniano, równorzędne traktowanie racji społecznych, ekonomicznych i ekologicznych.

Właściwemu osiągnięciu celów polityki ekologicznej sprzyja przestrzeganie zasad:

- zasada równorzędności polityki ekologicznej, gospodarczej i społecznej,
- zasada integralności polityki ekologicznej z każdą wyodrębnioną polityką sektorową w skali państwa, z polityką międzynarodową,
- zasada równego dostępu do środowiska przyrodniczego i jednakowego obowiązku jego ochrony,
- zasada „zanieczyszczający płaci” (odpowiedzialność za skutki zanieczyszczenia i powodowanie zagrożeń ponosi podmiot korzystający z zasobów środowiska),
- zasada uspołecznienia, współodpowiedzialności i współdecydowania obywateli w sprawach dotyczących ochrony środowiska,
- zasada ekonomizacji polityki ekologicznej, czyli osiągnięcia postawionych celów minimalnym nakładem sił i środków,
- zasada przezroczności (podwojenia działań, gdy pojawia się uzasadnione prawdopodobieństwo wystąpienia problemu),
- zasada prewencji (podejmowania działań zabezpieczających na wszystkich etapach realizacji przedsięwzięć),
- zasada stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT),
- zasada subsydiarności (stopniowego przekazywania kompetencji i uprawnień na niższe szczeble zarządzania środowiskiem).

CELE POLITYKI EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA:

Rozdział: Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody

Poprawa środowiska ma nastąpić m.in. w skutek następujących działań:

- utworzenia Europejskiej Sieci Obszarów Chronionych NATURA 2000,
- znacznego wzrostu lesistości w Polsce z 28,5 % w 2001 roku do 30% w 2020 roku,
- ochrony i zrównoważonego rozwoju lasów,
- ochrony terenów wodno - błotnych,
- racjonalizacji użytkowania wody,
- zmniejszenia materiałochłonności, wodochłonności, energochłonności i odpadowości gospodarki, wzrostu wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych,
- ochrony gleb,
- ochrony zasobów kopalin i wód podziemnych,
- kształtowania stosunków wodnych i ochrony przed powodzią.

Główne cele polityki to:

- a) W ZAKRESIE OCHRONY PRZYRODY I KRAJOBRAZU

- utrzymanie na odpowiednim poziomie różnorodności biologicznej i krajobrazowej,
- zwiększenie powierzchni obszarów chronionych (do 1/3 terytorium kraju),
- renaturalizacja i poprawa stanu najcenniejszych, zniszczonych ekosystemów i siedlisk,
- restytucja wybranych gatunków,
- ochrona zasobów gleb użytkowanych przyrodniczo przed ich wyłączeniem z tego użytkowania,
- rekultywacja i renaturalizacja obszarów zdegradowanych,
- zwiększenie skuteczności ochrony obszarów objętych ochroną prawną,
- rozwój prac badawczych i inwentaryzacyjnych w zakresie oceny stanu i rozpoznania zagrożeń bioróżnorodności,
- utrzymanie krajobrazu rolniczego, zwiększenie wsparcia i rozwoju rolnictwa ekologicznego,
- zapewnienie ochrony i racjonalnego gospodarowania bioróżnorodnością,
- wzrost stanu świadomości ekologicznej społeczeństwa i władz lokalnych,
- zachowanie tradycyjnych praktyk gospodarczych na terenach przyrodniczo cennych,
- zapewnienie przeciwdziałania wprowadzania obcych gatunków, zagrażających integralności naturalnych ekosystemów i siedlisk.

b) W ZAKRESIE OCHRONY I ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU LASÓW

- wzbogacanie i racjonalne użytkowanie zasobów leśnych,
- dalsze zwiększanie lesistości, stałe powiększanie zasobów leśnych,
- rozszerzanie zasięgu renaturalizacji obszarów leśnych,
- kształtowanie lasu wielofunkcyjnego (poprawa funkcji wodochronnej, klimatotwórczej, glebochronnej),
- wdrożenie zasad ochrony i powiększenie różnorodności biologicznej w lasach na poziomie genetycznym, gatunkowym i ekosystemowym,
- zachowanie zdrowotności i żywotności ekosystemów leśnych,
- zapewnienie ochrony leśnych zasobów genowych,
- racjonalne, zgodne z zasadami przyrody, użytkowanie zasobów leśnych,
- zachowanie w stanie zbliżonym do naturalnego lub odtworzenie śródleśnych zbiorników wodnych,
- utrzymanie i wzmacnianie społeczno – ekonomicznej funkcji lasów,
- ochrona gleb leśnych,
- wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień jako czynnika ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz racjonalnego użytkowania przestrzeni przyrodniczej,
- zapewnienie lasom i zadrzewieniom właściwego znaczenia w planowaniu przestrzennym,
- poprawa stanu i produktywności lasów prywatnych.

c) W ZAKRESIE OCHRONY GLEB

- przeciwdziałanie przejmowania gleb nadających się do wykorzystania rolniczego lub leśnego na inne cele, zwłaszcza inwestycyjne,
- podniesienie poziomu wiedzy użytkowników gleb i gruntów w zakresie możliwości eksploatacji gleb,
- doskonalenie struktur organizacyjnych zajmujących się problematyką ochrony gleb, racjonalnego ich użytkowania, przygotowania programów działań w tym zakresie,
- wprowadzenie w rolnictwie sposobu produkcji zgodnego z ustawą o rolnictwie ekologicznym,
- objęcie monitoringiem gleb rejestracji zmian wynikających z rodzaju i intensywności eksploatacji oraz oddziaływania negatywnych czynników,

- przywracanie wartości użytkowej glebom, które uległy degradacji (oczyszczanie, rekultywacja, odbudowa właściwych stosunków wodnych),
 - maksymalne zagospodarowanie terenów przemysłowych.
- d) W ZAKRESIE OCHRONY ZASOBÓW KOPALIN I WÓD PODZIEMNYCH
- ograniczenie wydobycia kopalin, jeśli możliwe jest znalezienie substytutu danego surowca,
 - zwiększenie efektywności wykorzystania rozpoznanych i eksploatowanych złóż,
 - objęcie ochroną zasobów kopalin leczniczych i wód podziemnych, zwłaszcza głównych zbiorników tych wód,
 - poszerzanie wiedzy o budowie geologicznej Polski i kontynuowanie prac w zakresie poszukiwania, rozpoznawania i dokumentowania nowych złóż,
 - ograniczanie naruszeń środowiska towarzyszących eksploatacji kopalin i pracom geologicznym.
- e) W ZAKRESIE BIOTECHNOLOGII I ORGANIZMÓW ZMODYFIKOWANYCH GENETYCZNIE
- podnoszenie świadomości społecznej w zakresie biotechnologii i bezpieczeństwa biologicznego,
 - rozwijanie współpracy międzynarodowej w zakresie bezpieczeństwa biologicznego.

ROZDZIAŁ: ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE SUROWCÓW, MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII.

Poprawa środowiska ma nastąpić, między innymi, w efekcie następujących działań:

- wprowadzenie wskaźników wodochłonności, materiałochłonności i energochłonności produkcji do systemu statystyki publicznej,
- budowa instalacji wykorzystujących energię ze źródeł odnawialnych,
- zorganizowanie Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej i zreorganizowanie regionalnych zarządów.

Główne cele polityki to:

- a) W ZAKRESIE MATERIAŁOCHŁONNOŚCI, WODOCHŁONNOŚCI, ENERGOCHŁONNOŚCI I ODPADOWOŚCI GOSPODARKI:
- wprowadzenie systemu kontroli wodochłonności produkcji,
 - ograniczenie zużycia wód podziemnych,
 - zmniejszenie energochłonności i materiałochłonności poprzez wprowadzenie nowoczesnych technologii,
 - intensyfikacja stosowania obiegów zamkniętych oraz wtórnego wykorzystania mniej zanieczyszczonych ścieków,
- b) W ZAKRESIE WYKORZYSTANIA ENERGII ODNAWIALNEJ:
- wzrost produkcji ze źródeł odnawialnych,
- c) W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA STOSUNKÓW WODNYCH I OCHRONY PRZED POWODZIĄ:
- eliminowanie wykorzystania wód podziemnych na cele przemysłowe,
 - racjonalizacja zużycia wody,
 - efektywna ochrona przed powodzią.

ROZDZIAŁ: ŚRODOWISKO I ZDROWIE. POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA I WZROST BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO

Poprawa jakości środowiska i wzrost bezpieczeństwa ekologicznego ma nastąpić między innymi, w wyniku podjęcia działań dotyczących:

- jakości wód,
- jakości powietrza,
- gospodarowania odpadami,
- bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego,
- poważnych awarii przemysłowych,
- oddziaływania hałasu,
- oddziaływania pól elektromagnetycznych.

Główne cele polityki to:

a) W ZAKRESIE JAKOŚCI WÓD:

- osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego wszystkich rodzajów wód pod względem jakościowym i ilościowym,
- zapobieganie zanieczyszczeniom wód powierzchniowych i podziemnych ze szczególnym uwzględnieniem zapobiegania „u źródła”,
- ochrona wód Morza Bałtyckiego przed substancjami biogennymi i niebezpiecznymi oraz przed nadmiernym eksploatowaniem zasobów żywych,
- przywracanie wodom podziemnym i powierzchniowym właściwego stanu ekologicznego, a przez to zapewnienie odpowiednich źródeł poboru wody do picia,
- zlewniowe zarządzanie gospodarką wodną i jakością wód,

b) W ZAKRESIE OCHRONY POWIETRZA PRZED ZANIECZYSZCZENIEM:

- poprawa stanu czystości powietrza,
- uzyskanie norm emisyjnych wymaganych przez przepisy UE,
- konsekwentne przechodzenie na likwidację zanieczyszczeń „u źródła”,
- coraz szersze normowanie emisji w przemyśle, energetyce i transporcie,
- wprowadzanie norm ograniczających emisję do powietrza zanieczyszczeń w procesie produkcyjnym (w pełnym cyklu „życia produktów i wyrobów”).

c) W ZAKRESIE GOSPODAROWANIA ODPADAMI:

- pełne wprowadzanie w życie regulacji prawnych dotyczących odpadów:
 - zapobieganie powstawaniu odpadów, przy rozwiązywaniu problemu odpadów „u źródła”,
 - zwiększenie poziomu odzysku odpadów,
 - stwarzanie podstaw dla nowoczesnego gospodarowania odpadami komunalnymi,
 - zbudowanie krajowego systemu unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych,
- w zakresie bezpieczeństwa chemicznego:
 - włączenie się Polski do realizacji międzynarodowych programów związanych z bezpieczeństwem chemicznym i biologicznym,
 - harmonizowanie polskich przepisów prawnych z przepisami UE oraz wdrażanie wymogów i zaleceń,
- w zakresie poważnych awarii:
 - eliminowanie lub zmniejszenie skutków dla środowiska z tytułu poważnych awarii,
 - sporządzenie ocen ryzyka obiektów, planów operacyjno - ratowniczych wojewódzkich i powiatowych planów zarządzania,

- doskonalenie istniejącego systemu ratowniczego na wypadek zaistnienia awarii i klęsk żywiołowych,
wprowadzenie systemu ubezpieczeń ekologicznych,
- w zakresie hałasu i promieniowania elektromagnetycznego:
zmniejszenie skali narażenia ludności na ponadnormatywny poziom hałasu,
niedopuszczanie do pogorszenia się klimatu akustycznego tam, gdzie obecnie sytuacja jest korzystna,
kontrola i ograniczenie emisji do środowiska promieniowania niejonizującego,
stworzenie struktur zajmujących się monitorowaniem i badaniem pól elektromagnetycznych,
 - kształtowanie zieleni zorganizowanej pełniących funkcje ochronne,
 - harmonizacja polskich przepisów z odpowiednimi dyrektywami UE,
 - poprawa systemu transportu zbiorowego,
 - produkcja urządzeń i pojazdów o hałaśliwości zgodnej z normami międzynarodowymi,
- d) W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA ZMIANOM KLIMATU:
- włączenie się Polski do wysiłków społeczności międzynarodowej na rzecz ochrony klimatu globalnego,
 - zintegrowanie polskiej polityki ochrony klimatu z polityką UE,
 - wypełnienie przez Polskę zobowiązań do redukcji emisji gazów cieplarnianych o 6% w stosunku do roku bazowego,
 - zapewnienie realizacji polityki ochrony klimatu na poziomie sektorów gospodarczych i przedsiębiorstw.

1.1 Limity krajowe

W II Polityce Ekologicznej Państwa ustalone zostały ważniejsze limity krajowe, związane z racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych i poprawą stanu środowiska. Limity te mają być osiągnięte do 2010 r.:

- zmniejszenie wodochłonności produkcji o 50% w stosunku do stanu w 1990 r. (w przeliczeniu na PKB i wartość sprzedaną w przemyśle),
- ograniczenie materiałochłonności produkcji o 50% w stosunku do 1990 r. w taki sposób, aby uzyskać co najmniej średnie wielkości dla państwa OECD (w przeliczeniu na jednostkę produkcji, wartość produkcji lub PKB),
- ograniczenie zużycia energii o 50% w stosunku do 1990 r. i 25% w stosunku do 2000 r. (również w przeliczeniu na jednostkę produkcji, wartość produkcji lub PKB),
- dwukrotne zwiększenie udziału odzyskiwanych i ponownie wykorzystywanych w procesach produkcyjnych odpadów przemysłowych, w porównaniu ze stanem z 1990 r.,
- odzyskanie i powtórne wykorzystanie, co najmniej 50% papieru i szkła z odpadów komunalnych,
- pełna (100%) likwidacja zrzutów ścieków nieoczyszczonych z miast i zakładów przemysłowych,
- zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń w ściekach wprowadzanych do wód powierzchniowych:
w stosunku do stanu z 1990 r., z przemysłu o 50%, z gospodarki komunalnej (na terenie miast i osiedli wiejskich) o 30% i ze spływu powierzchniowego - również o 30%,

- ograniczenie emisji pyłów o 75%, dwutlenku siarki o 56%, tlenków azotu o 31%, niemetanowych lotnych związków organicznych o 4% i amoniaku o 8% w stosunku do stanu w 1990 r.,
- do końca 2005 r. wycofać z użytkowania etylinę i przejść wyłącznie na stosowanie benzyny bezołowiowej.

Limity określone w „Polityce ekologicznej państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010”:

- wzrost lesistości do 30% w 2020 r., zgodnie z krajowym programem zwiększenia lesistości (2003),
- europejska sieć ekologiczna NATURA 2000 - średnio 15%,
- rekultywacja starych składowisk - od 2003 r.
- osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego wód powierzchniowych (zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną) - do 2015 r.,
- redukcja biogenów w dorzeczu Wisły i Odry ze ścieków komunalnych - o 75% - do 2015 r.,
- zaprzestanie odprowadzania do Bałtyku substancji niebezpiecznych - do 2006 r.,
- wyposażenie aglomeracji liczących powyżej 15 tys. mieszkańców w oczyszczalnię ścieków - do 2015 r.,
- wyposażenie aglomeracji liczących 2 - 15 tys. mieszkańców w oczyszczalnię ścieków - do 2010 r.,
- ograniczenie zanieczyszczeń azotowych pochodzących z rolnictwa (budowa nowoczesnych stanowisk do składowania obornika i zbiorników na gnojówkę w gospodarstwach rolnych) - do 2010 r.,
- udział energii odnawialnej - 7,5% do 2010 r., zgodnie ze „Strategią rozwoju energetyki odnawialnej” i rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 15 grudnia 2000 r.,
- opracowanie programów naprawczych ochrony powietrza (dla obszarów, gdzie występuje przekroczenie poziomów odniesienia jakości powietrza) do 2003 r.,
- wzrost odzysku odpadów komunalnych o 30% - do 2006 r. i 75% - do 2010 r. (w stosunku do 2000 r.),
- sporządzenie wojewódzkich planów zarządzania oraz powiatowych, gdy występuje więcej niż 5 obiektów niebezpiecznych - do 2010 r.,
- sporządzenie dla wszystkich aglomeracji powyżej 100 tys. mieszkańców map akustycznych - do 2010 r.

2. CELE POLITYKI EKOLOGICZNEJ WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

Dokumentem nadrzędnym wytyczającym cele i kierunki działań w zakresie polityki ekologicznej województwa jest „Strategia rozwoju województwa mazowieckiego”.

Projekt „Programu ochrony środowiska województwa mazowieckiego” został przyjęty przez Zarząd Województwa Mazowieckiego 29 lipca 2003 r. i uchwalony przez Sejmik Województwa w dniu 15 grudnia 2003r.

Cele główne i szczegółowe wojewódzkiej polityki ekologicznej ujęte w programie ochrony środowiska są celami przyjętymi w „strategii”.

a) CEL GŁÓWNY: ZMNIEJSZENIE ZANIECZYSZCZEŃ ŚRODOWISKA cele szczegółowe:

- poprawa stanu jakości wód,
- uporządkowanie gospodarki odpadami,
- zapewnienie wysokiej jakości powietrza,

- ograniczenie uciążliwości hałasu.
- b) CEL GŁÓWNY: RACJONALIZACJA GOSPODARKI WODNEJ
cele szczegółowe:
 - zmniejszenie deficytu wód powierzchniowych,
 - ograniczenie poboru wód podziemnych dla celów gospodarczych, produkcji i usług,
 - ograniczenie wodochłonności,
 - poprawa standardów zaopatrzenia w wodę.
- c) CEL GŁÓWNY: ZWIĘKSZENIE LESISTOŚCI I OCHRONA LASÓW
cele szczegółowe:
 - osiągnięcie wskaźnika lesistości woj. mazowieckiego do 25%,
 - zmiana struktury własnościowej lasów,
 - racjonalizacja gospodarki leśnej,
 - rozwój funkcji ochronnych i buforowych lasu.
- d) CEL GŁÓWNY: POPRAWA STANU BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO
cele szczegółowe:
 - ochrona przeciwpowodziowa,
 - ochrona przeciwpożarowa,
 - zmniejszenie ryzyka awarii związanych z wykorzystaniem lub transportem substancji niebezpiecznych.
- e) CEL GŁÓWNY: PODNOSZENIE POZIOMU WIEDZY EKOLOGICZNEJ
cele szczegółowe:
 - kształtowanie postaw i zachowań zgodnych z zasadami ekorozwoju,
 - wiedza ekologiczna jako ważny czynnik w procesie zarządzania,
 - tworzenie ekologicznych podstaw kształtowania tożsamości regionalnej i lokalnej.
- f) CEL GŁÓWNY ROZWÓJ PROEKOLOGICZ. FORM DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ
cele szczegółowe:
 - wzrost ilości podmiotów gospodarczych posiadających certyfikaty jakości,
 - rozwój proekologicznych form produkcji rolniczej,
 - wzrost wykorzystania energii odnawialnej,
 - zwiększenie udziału transportu ekologicznego w przewozach osób i towarów,
 - zmniejszenie materiałochłonności i energochłonności.
- g) CEL GŁÓWNY: UTWORZENIE SPÓJNEGO SYSTEMU OBSZARÓW CHRONIONYCH
cele szczegółowe:
 - zwiększenie obszarów objętych ochroną prawną do 35% powierzchni województwa, ze szczególnym uwzględnieniem dolin rzecznych, kompleksów leśnych, a także obszaru funkcjonalnego „Zielone Płuca Polski”,
 - określenie do roku 2006 zasad gospodarowania na wszystkich obszarach chronionych oraz sporządzenie planów ochrony dla tych obszarów,
 - utrzymanie i wzmocnienie ciągłości powiązań przyrodniczych w ramach korytarzy ekologicznych krajowych, regionalnych i lokalnych,
 - partnerstwo samorządowe i partycypacja społeczna w działaniach na rzecz tworzenia obszarów chronionych,
 - włączenie obszarów cennych przyrodniczo do europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000.

2.1 Limity wojewódzkie

Postanowiono, że cele polityki ekologicznej woj. mazowieckiego będą realizowane w oparciu o krajowe limity przyjęte w Polityce ekologicznej państwa.

Program ochrony środowiska województwa mazowieckiego został przyjęty przez Sejmik Województwa Mazowieckiego uchwałą Nr 118/2003 w dniu 15.12. 2003 r.

Program ten przyjął do realizacji ustalenia „Programu małej retencji dla województwa mazowieckiego” po 2005 r. wykonanie 2 zbiorników retencyjnych w obszarze gminy Obryte:

- zbiornika retencyjnego w m. Obryte na cieku Psary o powierzchni 0,2 ha, głębokości 1,5 m, pojemności 3 tys. m³. Zbiornik posiadający funkcję retencyjną i gospodarczą został już wykonany. Jego użytkownikiem jest Gmina Obryte.
- zbiornika retencyjnego w m. Sokołowo Włociańskie na Kanale Gostkowo w przekroju km 3 + 180 o powierzchni 0,4 ha o pojemności 5,5 tys. m³ o funkcji retencyjnej i gospodarczej. Jego użytkownikiem będzie Parafia Rzymsko-Katolicka

W projekcie planu zagospodarowania przestrzennego woj. mazowieckiego gmina Obryte zaliczona jest do obszarów z przewagą ekstensywnych form produkcji rolniczej i dominującymi kierunkami produkcji: chów bydła i trzody chlewnej, o ustalonej funkcji turystyczno-letniskowej (dolina Narwi i zachodnia część lasów Puszczy Białej o znaczeniu regionalnym).

- rzeka Narew stanowi korytarz ekologiczny o znaczeniu międzynarodowym,
- lasy Puszczy Białej planowane są do włączenia w sieć Natura 2000,
- Na terenie gminy Obryte występuje jeden obszar wyznaczony na podstawie dyrektywy i włączony do projektu krajowej sieci NATURA 2000 i przesłany do uzgodnień Komisji Europejskiej,
- część gminy proponowana jest do objęcia ochroną w formie parków krajobrazowych: Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego i Nadnarwiańskiego Parku Krajobrazowego.

IV. GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

1. CELE I PRIORYTETY EKOLOGICZNE GMINY

Wypracowana w „Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Obryte” wizja zrównoważonego rozwoju oznacza przyszły stan gminy zintegrowanej zewnętrznie i wewnętrznie z poszanowaniem przez lokalną społeczność zasobów środowiska.

W celu realizacji celu nadrzędnego tj. urzeczywistnienia wypracowanej wizji rozwoju ekologicznego gminy wytyczono strategiczne, główne oraz realizacyjne cele Programu ochrony środowiska.

2. PROGRAM DZIAŁAŃ EKOLOGICZNYCH

Wypracowaną w Programie ochrony środowiska na lata 2005 – 2011 wizję ekologicznego rozwoju spójną i kompatybilną ze „Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Obryte, określono hasłem:

„ GMINA OBRYTE OFERUJĄCA PRODUKTY ROLNICTWA EKOLOGICZNEGO, ATRAKCYJNA TURYSTYCZNIE, TROSCZĄCA SIĘ OBYWATELI I CHRONIĄCA ŚRODOWISKO ”

Wizja ta będzie urzeczywistniana w wyniku realizacji strategicznych celów ekologicznych gminy, zgodnych z polityką ekologiczną kraju, województwa i powiatu.

Program będzie realizowany przez CELE DŁUGOTERMINOWE obejmujące lata 2004-2011 oraz przez PRIORYTETY - CELE KRÓTKOTERMINOWE przewidziane do realizacji, w latach 2005 - 2007.

I. CEL GŁÓWNY: ZMNIEJSZENIE EMISJI SUBSTANCJI I ENERGII DO ŚRODOWISKA

1. POPRAWA STANU JAKOŚCI WÓD:

1. Utworzenie strefy ochrony pośredniej wokół gminnych ujęć wód podziemnych w Bartodziejach i w m. Zambski Kościelne,
2. Inwentaryzacja zbiorników bezodpływowych w obszarze gminy, kontrola ich szczelności,
3. Likwidacja nielegalnego wprowadzania ścieków bytowych do wód lub do ziemi,
4. Budowa zbiorników bezodpływowych do gromadzenia ścieków bytowych w niewielkich oddalonych i rozproszonych wsiach,
5. Realizacja oczyszczalni przydomowych w niewielkich oddalonych i rozproszonych wsiach,
6. Modernizacja i rozbudowa mechaniczno-biologicznej oczyszczalni Domu Pomocy Społecznej w Obrytem,
7. Uporządkowanie gospodarki ściekowej w miejscowościach atrakcyjnych turystycznie: Zambski Kościelne, Zambski Stare, Rowy, Gostkowo, Kalinowo, Rozdziały, Sokołowo Włociańskie, Toczniabiel, Bartodzieje Wielgolas,
8. Ograniczenie spływów zanieczyszczeń powierzchniowych z rolnictwa.

2. UPORZĄDKOWANIE GOSPODARKI ODPADAMI:

Wykaz celów i zadań w tym zakresie zawiera „Plan gospodarki odpadami w gminie Obryte na lata 2005 – 2011”

3. ZAPEWNIENIE WYSOKIEJ JAKOŚCI POWIETRZA

- 1) Opracowanie koncepcji gminnego programu gazyfikacji,
- 2) Termomodernizacja budynków, w pierwszej kolejności gminnych.
- 3) Modernizacja kotłowni indywidualnych i zbiorowych, wymiana kotłów węglowych na olejowe, gazowe.

4. OGRANICZENIE UCIAŹLIWOŚCI HAŁASU:

- 1) Ankietyzacja mieszkańców miejscowości położonych przy drodze powiatowej: Wyszków – Rzaśnik – Obryte - Pułtusk stanowiącej oś komunikacyjną gminy,
- 2) Założenie zieleni izolacyjnej w otoczeniu terenów chronionych zagrożonych hałasem komunikacyjnym.

5. OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI:

- 1) Rekultywacja nieczynnych wyrobisk po eksploatacji kruszyw.

II. CEL GŁÓWNY: RACJONALIZACJA GOSPODARKI WODNEJ

1. ZMNIEJSZENIE DEFICYTU WÓD POWIERZCHNIOWYCH:

- 1) Realizacja zbiornika retencyjnego w m. Sokołowo Włościańskie na Kanale Gostkowo.

III. CEL GŁÓWNY: ZWIĘKSZENIE LESISTOŚCI I OCHRONA LASÓW

1. WZROST LESISTOŚCI GMINY W OCHRONNEJ FUNKCJI ŚRODOWISKA

- 1) Sukcesywne zalesienie gruntów ornych V i VI klasy bonitacyjnej, w pierwszej kolejności nieużytków,
- 2) Wprowadzenie zadrzewień gruntów o niskiej przydatności dla rolnictwa oraz brzegów rzek, obszarów źródliskowych i lokalnych wododziałów.

IV. CEL GŁÓWNY: POPRAWA BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO

1. OCHRONA PRZECIWPOWODZIOWA

- 1) Doskonalenie funkcjonowania systemu ostrzegania ludzi przed powodzią,

V. CEL GŁÓWNY: PODNIESIENIE POZIOMU WIEDZY EKOLOGICZNEJ MIESZKAŃCÓW

1. KSZTAŁTOWANIE POSTAW I ZACHOWAŃ ZGODNYCH Z ZASADAMI EKOROZWOJU:

- 1) Utworzenie gminnego ośrodka edukacji ekologicznej w Obrytem,
- 2) Edukacja ekologiczna w szkołach i placówkach kultury – coroczne konkursy ekologiczne.

2. WIEDZA EKOLOGICZNA JAKO WAŻNY CZYNNIK W PROCESIE ZARZĄDZANIA:

- 1) Szkolenia rolników z kodeksu dobrej praktyki rolniczej,
- 2) Promowanie rolnictwa ekologicznego i agroturystycznego.

3. **TWORZENIE EKOLOGICZNYCH PODSTAW KSZTAŁTOWANIA TOŻSAMOŚCI LOKALNEJ:**

- 1) Konkursy na najlepsze ekologicznie gospodarstwo w gminie,
- 2) Organizowanie akcji ekologicznych.

VI. CEL GŁÓWNY: ROZWÓJ PROEKOLOGICZNYCH FORM DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

1. **ROZWÓJ PROEKOLOGICZNYCH FORM PRODUKCJI ROLNICZEJ:**

- 1) Budowa płyt gnojowych,
- 2) Budowa zbiorników na gnojowicę.

2. **ROZWÓJ ROLNICTWA EKOLOGICZNEGO:**

- 1) Inicjowanie warunków do powstawania gospodarstw ekologicznych.

3. **ROZWÓJ AGROTURYSTYKI:**

- 1) Inicjowanie warunków do powstawania gospodarstw agroturystycznych,
- 2) Inicjowanie i wspieranie rozwoju turystyki z lokalizacją w zewnętrznej strefie wypoczynkowej Pułtуска i Wyszkowa na atrakcyjnym turystycznie obszarze nadnarwiańskim w obrębie 7 sołectw wyznaczonych do funkcji wypoczynku pobytowego: Zambski Kościelne, Zambski Stare, Rowy, Gostkowo, Kalinowo, Rozdziały, Sokołowo Włociańskie,
- 3) Inicjowanie i wspieranie rozwoju wypoczynku i turystyki na atrakcyjnym turystycznie obszarze Puszczy Białej - w miejscowościach: Toczna, Bartodzieje Wielgolas.
- 4) Tworzenie wielofunkcyjnych ośrodków wypoczynkowych w skojarzeniu współpracy z Domem Polonii w Pułtusku np. przy wykorzystaniu obiektów po byłej szkole w Gostkowie lub kwater prywatnych w zabudowie jednorodzinnej i zagrodowej.

VII. CEL GŁÓWNY: Utworzenie spójnego systemu obszarów chronionych

1. **ZWIĘKSZENIE OBSZARÓW OBJĘTYCH OCHRONĄ PRAWNĄ:**

- 1) Podjęcie działań w celu objęcia ochroną prawną walorów przyrodniczych Puszczy Białej i doliny rzeki Narwi i utworzenia Narwiańskiego Obszaru Krajobrazu Chronionego

Zaplanowane w PROGRAMIE cele realizowane będą w ramach:

- zadań własnych gminy finansowanych częściowo ze środków będących w dyspozycji gminy,
- zadań koordynowanych przez Gminę realizowanych ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów szczebla powiatowego, wojewódzkiego lub centralnego.

Harmonogram realizacji programu ochrony środowiska przez Gminę Obryte w latach 2005 – 2011 przedstawiony w tabeli nr 12 wyszczególnia, zarówno cele długo- jak i krótkoterminowe, jakie zrealizowane zostaną w latach 2005 – 2007.

Tabela nr 12

HAROMONGRAM REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA W GMINIE OBRYTE W LATACH 2005 - 2011

Lp.	Nazwa zadania	CELE DŁUGOTERMINOWE							Realizujący zadanie	Przewidywane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem tys. zł
		PRIORYTETY			2008	2009	2010	2011			
		2005	2006	2007							
I.	CEL GŁÓWNY: ZMNIEJSZENIE EMISJI SUBSTANCJI I ENERGII DO ŚRODOWISKA										
1.	POPRAWA STANU JAKOŚCI WÓD										
1.1	Utworzenie strefy ochrony pośredniej wokół gminnych ujęć wód podziemnych w Bartodziejach i w m. Zambski Kościelne								Gmina	Ochrona i poprawa jakości wód podziemnych	
1.2	Inwentaryzacja zbiorników bezodpływowych w obszarze gminy, kontrola ich szczelności								Gmina	Uzyskanie stanu wyjściowego do dalszych działań porządkujących indywidualną gospodarkę ściekową	
1.3	Likwidacja nielegalnego wprowadzania ścieków bytowych do wód lub do ziemi								Gmina	Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	
1.4	Budowa zbiorników bezodpływowych do gromadzenia ścieków bytowych w niewielkich oddalonych i rozproszonych wsiach								mieszkańcy Gmina, (fundusze celowe)	Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	
1.5	Realizacja oczyszczalni przydomowych w niewielkich oddalonych i rozproszonych wsiach.								mieszkańcy Gmina, (fundusze celowe)	Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	
1.6	Modernizacja i rozbudowa mechaniczno-biologicznej oczyszczalni Domu Pomocy Społecznej w Obrytem								DPS Obryte Gmina (fundusze celowe)	Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY OBRYTE W LATACH 2005 - 2011

cd. tabeli nr 12

HAROMONGRAM REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA W GMINIE OBRYTE W LATACH 2005 - 2011

Lp.	Nazwa zadania	CELE DŁUGOTERMINOWE								Realizujący zadanie	Przewidywane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem tys. zł
		PRIORYTETY				2008	2009	2010	2011			
			2005	2006	2007							
1.7	Uporządkowanie gospodarki ściekowej miejscowościach atrakcyjnych turystycznie: Zambski Kościelne, Zambski Stare, Rowy, Gostkowo, Kalinowo, Rozdziały, Sokołowo Włociańskie, Tocznań, Bartodzieje Wielgolas									Gmina, fundusze celowe	Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	
1.8	Ograniczenie spływów zanieczyszczeń powierzchniowych z rolnictwa									Gmina, WIOŚ, RZGW		
2.	ZAPEWNIENIE WYSOKIEJ JAKOŚCI POWIETRZA											
2.1	Opracowanie koncepcji gminnego programu gazyfikacji									zarządca gazociągu, Gmina	Poprawa stanu jakości powietrza	
2.2	Termomodernizacja budynków, w pierwszej kolejności gminnych									Gmina, prywatni inwestorzy, fundusze celowe	Zmniejszenie zużycia energii, zmniejszenie emisji gazów i pyłów poprawa stanu jakości powietrza	
2.3	Modernizacja kotłowni indywidualnych i zbiorowych, wymiana kotłów węglowych na olejowe, gazowe									Gmina, prywatni inwestorzy, fundusze celowe	Zmniejszenie emisji gazów i pyłów , poprawa stanu jakości powietrza.	

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY OBRYTE W LATACH 2005 - 2011

cd. tabeli nr 12

HAROMONGRAM REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA W GMINIE OBRYTE W LATACH 2005 - 2011

Lp.	Nazwa zadania	CELE DŁUGOTERMINOWE							Realizujący zadanie	Przewidywane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem tys. zł	
		PRIORYTETY				2008	2009	2010				2011
		2005	2006	2007								
3.	OGRANICZENIE UCIAŹLIWOŚCI HAŁASU											
3.1	Ankietyzacja mieszkańców miejscowości położonych przy drodze powiatowej: Wyszków – Rząśnik – Obryte - Pułtusk stanowiącej oś komunikacyjną gminy									Gmina	Uzyskanie stanu wyjściowego do dalszych działań ograniczających emisję hałasu komunikacyjnego	
3.2	Założenie zieleni izolacyjnej w otoczeniu terenów chronionych zagrożonych hałasem komunikacyjnym									Gmina	Uzyskanie stanu wyjściowego do dalszych działań ograniczających emisję hałasu komunikacyjnego	
4.	OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI											
4.1	Rekultywacja nieczynnych wyrobisk po eksploatacji kruszyw									przedsiębiorcy Gmina	Poprawa walorów krajobrazowych odtworzenie pokrywy glebowej i walorów użytkowych terenu	
II.	CEL GŁÓWNY: RACJONALIZACJA GOSPODARKI WODNEJ											
1.	ZMNIEJSZENIE DEFICYTU WÓD POWIERZCHNIOWYCH											
1.1	Realizacja zbiornika retencyjnego w m. Sokołowo Włościańskie na Kanale Gostkowo									Gmina (fundusze celowe)	Zwiększenie zasobów wód powierzchniowych, przeciwdziałanie przesuszeniu gleby, wzrost plonów, możliwość wykorzystania zbiorników do celów rekreacyjnych	

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY OBRYTE W LATACH 2005 - 2011

cd. tabeli nr 12

HAROMONGRAM REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA W GMINIE OBRYTE W LATACH 2005 - 2011

Lp.	Nazwa zadania	CELE DŁUGOTERMINOWE							Realizujący zadanie	Przewidywane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem tys. zł	
		PRIORYTETY				2008	2009	2010				2011
		2005	2006	2007								
III.	CEL GŁÓWNY: ZWIĘKSZENIE LESISTOŚCI I OCHRONA LASÓW											
1	WZROST LESISTOŚCI GMINY W OCHRONNEJ FUNKCJI ŚRODOWISKA											
1.1	Sukcesywne zalesienie gruntów ornych V i VI klasy bonitacyjnej, w pierwszej kolejności nieużytków.								Gmina, rolnicy, nadleśnictwo	Poprawa warunków fitosanitarnych poprawa stanu jakości środowiska glebowego i stanu jakości powietrza		
1.2	Wprowadzenie zadrzewień na gruntach o niskiej przydatności dla rolnictwa oraz brzegów rzek, obszarów źródliskowych i lokalnych wododziałów								Gmina, rolnicy, nadleśnictwo	Poprawa warunków fitosanitarnych poprawa stanu jakości środowiska glebowego i stanu jakości powietrza		
IV.	CEL GŁÓWNY: POPRAWA STANU BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO											
1.	OCHRONA PRZECIWPOWODZIOWA											
1.1	Doskonalenie funkcjonowania systemu ostrzegania ludzi przed powodzią								Gmina	Poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego		
V.	CEL GŁÓWNY: PODNIESIENIE POZIOMU WIEDZY EKOLOGICZNEJ MIESZKAŃCÓW											
1.	KSZTAŁTOWANIE POSTAW I ZACHOWAŃ ZGODNYCH Z ZASADAMI EKOROZWOJU											
1.1	Utworzenie gminnego ośrodka edukacji ekologicznej w Obrytem								Gmina organizacje pozarządowe	Zwiększenie skuteczności ekologicznego oddziaływania na mieszkańców gminy		

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY OBRYTE W LATACH 2005 - 2011

cd. tabeli nr 12

HAROMONGRAM REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA W GMINIE OBRYTE W LATACH 2005 - 2011

Lp.	Nazwa zadania	CELE DŁUGOTERMINOWE								Realizujący zadanie	Przewidywane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem tys. zł
		PRIORYTETY				2008	2009	2010	2011			
		2005	2006	2007								
1.2	Edukacja ekologiczna w szkołach i placówkach kultury - konkursy ekologiczne									szkoły, organizacje pozarządowe	Wzrost świadomości ekologicznej dzieci i młodzieży	
2.	WIEDZA EKOLOGICZNA JAKO WAŻNY CZYNNIK W PROCESIE ZARZĄDZANIA											
2.1	Szkolenia rolników z kodeksu dobrej praktyki rolniczej, z zasad rolnictwa ekologicznego i prowadzenia gospodarstw agroturystycznych									RCD Poświętne Gmina	Wzrost świadomości ekologicznej rolników	
2.2	Promowanie rolnictwa ekologicznego i agroturystycznego									RCD Poświętne Gmina	Rozwój rolnictwa ekologicznego, poprawa jakości życia rolników i ich rodzin	
3.	TWORZENIE EKOLOGICZNYCH PODSTAW KSZTAŁTOWANIA TOŻSAMOŚCI LOKALNEJ											
3.1	Konkursy na najlepsze ekologicznie gospodarstwo w gminie									Gmina	Promocja działań ekologicznych, kształtowanie ekologicznej tożsamości lokalnej	
3.2	Organizowanie akcji ekologicznych np. Czystość i porządek w mojej wsi									Gmina szkoły	Kształtowanie postaw ekologicznych w najbliższym otoczeniu	

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY OBRYTE W LATACH 2005 - 2011

cd. tabeli nr 12

HAROMONGRAM REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA W GMINIE OBRYTE W LATACH 2005 - 2011

Lp.	Nazwa zadania	CELE DŁUGOTERMINOWE								Realizujący zadanie	Przewidywane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem tys. zł
		PRIORYTETY				2008	2009	2010	2011			
		2005	2006	2007								
VI.	CEL GŁÓWNY ROZWÓJ PROEKOLOGICZNYCH FORM DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ											
1.	ROZWÓJ PROEKOLOGICZNYCH FORM PRODUKCJI ROLNICZEJ											
1.1	Budowa płyt gnojowych									rolnicy	Zmniejszenie emisji i zanieczyszczenia gleb, wód podziemnych	
1.2	Budowa zbiorników na gnojowicę									Rolnicy	Zmniejszenie emisji i zanieczyszczenia gleb, wód podziemnych	
2.	ROZWÓJ ROLNICTWA EKOLOGICZNEGO											
2.1	Inicjowanie warunków do powstawania gospodarstw ekologicznych									Gmina RCD Poświętne	Rozwój gospodarstw ekologicznych, poprawa jakości życia rolników i ich rodzin	
3.	ROZWÓJ AGROTURYSTYKI											
3.1	Inicjowanie warunków do powstawania gospodarstw agroturystycznych w pierwszej kolejności w pierwszej kolejności na obszarów wrażliwych na azotany oraz na obszarach chronionego krajobrazu									Gmina RCD Poświętne	Rozwój gospodarstw agroturystycznych, poprawa jakości życia rolników i ich rodzin	

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY OBRYTE W LATACH 2005 - 2011

cd. tabeli nr 12

HAROMONGRAM REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA W GMINIE OBRYTE W LATACH 2005 - 2011

Lp.	Nazwa zadania	CELE DŁUGOTERMINOWE							Realizujący zadanie	Przewidywane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem tys. zł	
		PRIORYTETY				2008	2009	2010				2011
		2005	2006	2007								
3.2	Inicjowanie i wspieranie rozwoju turystyki w obrębie 7 sołectw wyznaczonych do funkcji wypoczynku pobyтового: Zambski Kościelne, Zambski Stare, Rowy, Gostkowo, Kalinowo, Rozdziały, Sokołowo Włociańskie								Gmina, organizacje pozarządowe	Wykorzystanie walorów przyrodniczych gminy, rozwój turystyki, poprawa jakości życia rolników i ich rodzin		
3.3	Inicjowanie i wspieranie rozwoju wypoczynku i turystyki na atrakcyjnym turystycznie obszarze Puszczy Białej - w miejscowościach: Tocznabiel, Bartodzieje Wielgolas								Gmina	Wykorzystanie walorów przyrodniczych gminy, rozwój turystyki, poprawa jakości życia rolników i ich rodzin		
3.4	Tworzenie wielofunkcyjnych ośrodków wypoczynkowych, np. z wykorzystaniem obiektów po byłej szkole w Gostkowie lub kwater prywatnych w zabudowie jednorodzinnej i zagrodowej								Gmina RCD Poświętne	Wykorzystanie walorów przyrodniczych gminy, rozwój turystyki, poprawa jakości życia rolników i ich rodzin		
VII.	CEL GŁÓWNY: Utworzenie spójnego systemu obszarów chronionych											
1.	ZWIĘKSZENIE obszarów objętych ochroną prawną											
1.1	Podjęcie działań w celu objęcia ochroną prawną walorów przyrodniczych Puszczy Białej i doliny rzeki Narwi w funkcji Narwiańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu								Gmina	Możliwość skutecznej ochrony cennych przyrodniczo terenów gminy		

3. MONITORING REALIZACJI PROGRAMU

Monitorowanie realizacji Programu ochrony środowiska jest niezbędne dla prowadzenia bieżącej analizy postępów w jego wdrażaniu i wprowadzania ewentualnych korekt.

Korekty programu będą nieuniknione w związku z ujęciem w PROGRAMIE zadań przewidzianych do realizacji, również z innych niż budżet gminy źródeł finansowania, w tym dużego udziału oczekiwanych środków pomocowych.

Monitorowanie wymaga sprawnych i wydolnych źródeł informacji oraz narzędzi do ich gromadzenia i przetwarzania. Zasadne jest w tej sytuacji w tym zakresie utworzenie gminnej bazy informacyjnej.

Ocena Programu ochrony środowiska będzie dokonywana:

- po zakończeniu opracowywania dokumentu,
- w trakcie jego realizacji,
- po zakończeniu realizacji wszystkich przyjętych celów i zadań.

Osiągane i podlegające ocenie efekty można podzielić na:

- wymierne, dające się określić liczbowo np.:
 - procentowy wskaźnik mieszkańców dokumentujących wywóz ścieków do oczyszczalni w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców, w stosunku do liczby mieszkańców posiadających zbiorniki do magazynowania ścieków bytowych,
 - procent oczyszczanych ścieków do ogółu wytwarzanych ścieków bytowych,
 - liczba zlikwidowanych nielegalnych podłączeń nieoczyszczonych ścieków bytowych do wód powierzchniowych lub do ziemi,
 - liczba oddanych do użytku przydomowych oczyszczalni ścieków,
 - liczba instalowanych zbiorników na nawozy płynne i płyty gnojowych na nawozy stałe,
 - areal zalesianych i zadrzewianych sukcesywnie gruntów,
 - liczba przeprowadzanych szkoleń ekologicznych, liczba przeszkolonych rolników w zakresie stosowania „dobrej praktyki rolniczej”, rolnictwa ekologicznego oraz agroturystyki,
 - liczba i areal powstających gospodarstw stosujących zasady rolnictwa ekologicznego,
 - liczba i areal powstających gospodarstw agroturystycznych,
 - ilość przekazywanych do recyklingu odpadów (makulatury, szkła, złomu),
 - liczba organizacji pozarządowych stale współpracujących z władzami lokalnymi - jako wskaźnik realizacji idei partnerstwa.
 - niewymierne, oceniane subiektywnie np. w postaci punktowej (może to być ocena świadomości ekologicznej rolników, w tym podejmujących prowadzenie gospodarstw ekologicznych lub agroturystycznych, ocena zainteresowania mieszkańców problemami ekologicznymi ich gminy oraz realizacją gminnego programu ochrony środowiska).

V. UWARUNKOWANIA REALIZACYJNE

1. ROZWIĄZANIA PRAWNO - INSTYTUCJONALNE

Zarządzanie obejmuje: planowanie, organizowanie, decydowanie, motywowanie i kontrolowanie. W każdym systemie zarządzania, w tym zarządzania środowiskiem można wyodrębnić sferę procesów realnych i sferę regulacji.

Sfera procesów realnych obejmuje działalność skierowaną bezpośrednio na podmioty materialne i przekształcenie materii, a sfera regulacji – całość procesów informacyjnych, myślowych i decyzyjnych, podejmowanych z myślą o kształtowaniu systemu sfery realnej.

Reforma ustrojowa Polski spowodowała istotne zmiany w strukturze organizacyjnej ochrony środowiska. Struktura ta jest obecnie skomplikowana i funkcjonuje na 4 poziomach: centralnym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym.

Nowy podział kompetencji wprowadzony z dniem 1 stycznia 1999 r., a następnie zmieniony nowymi regulacjami prawa ekologicznego jest nieklarowny i uciążliwy zarówno dla administracji publicznej, jak i obywateli.

Struktura organizacyjna ochrony środowiska nie ma charakteru hierarchicznego. Składają się na nią odrębne i niezależne od siebie organy rządowe i samorządowe. Dany szczebel administracji realizuje w zasadzie tylko te zadania, których nie można realizować na szczeblu niższym.

Organami ochrony środowiska według art. 376 ustawy Prawo ochrony środowiska są:

- wójt, burmistrz lub prezydent miasta,
- starosta,
- wojewoda,
- minister właściwy do spraw środowiska.

Podziału kompetencji organów ochrony środowiska dokonuje art. 378 ustawy Prawo ochrony środowiska. Kompetencje organów samorządu terytorialnego: gminnych, powiatowych i wojewódzkich są następujące:

- Wójt, burmistrz, prezydent miasta rozpatrują sprawy związane z korzystaniem ze środowiska przez osoby fizyczne niebędące przedsiębiorcami, z wycinaniem drzew, krzewów, utrzymaniem zieleni. Realizują uchwały rad gmin dotyczące: utrzymania czystości i porządku w gminach, zaopatrzenia w wodę, ciepło, energię, odprowadzania ścieków, systemu zbierania odpadów komunalnych, realizacji postanowień planu zagospodarowania przestrzennego gminy,
- Starosta – główny decydent w ochronie środowiska, wydający decyzje dla przedsięwzięć, które są klasyfikowane jako przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko fakultatywnie wymagające sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko, sprawujący nadzór nad lasami nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa, spółkami wodnymi, racjonalną gospodarką łowiecką, ochroną przyrody, realizujący zadania z zakresu edukacji ekologicznej.

Rodzaje decyzji, które wydaje starosta, m.in.:

- pozwolenie na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza,
- pozwolenie na emitowanie hałasu do środowiska,
- pozwolenie na emitowanie pól elektromagnetycznych,
- decyzja uzgadniająca zakres, sposób i termin zakończenia rekultywacji,
- pozwolenie zintegrowane,
- pozwolenie wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód ,

- pozwolenie wodnoprawne na wykonanie urządzeń wodnych,
 - pozwolenie wodnoprawne na rolnicze wykorzystanie ścieków, w zakresie nieobjętym zwykłym korzystaniem z wód,
 - pozwolenie wodnoprawne na wprowadzenie do urządzeń kanalizacyjnych ścieków zawierających substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego,
 - pozwolenie wodnoprawne na długotrwałe obniżenie zwierciadła wody podziemnej,
 - pozwolenie wodnoprawne na odwadnianie obiektów lub wykopów budowlanych oraz zakładów górniczych,
 - pozwolenie wodnoprawne na wydobywanie kamienia, żwiru, piasku, innych materiałów oraz ich składowanie,
 - pozwolenie na wytwarzanie odpadów,
 - decyzja zatwierdzająca program gospodarki odpadami niebezpiecznymi,
 - pozwolenie na prowadzenie działalności w zakresie odzysku, unieszkodliwiania, transportu odpadów,
 - koncesje na poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin pospolitych (bez użycia materiałów wybuchowych i na powierzchni nie przekraczającej 2 ha i przewidywanym rocznym wydobyciu nie przekraczającym 20 000 m³,
 - zatwierdzenie projektu prac geologicznych, których wykonanie nie wymaga koncesji.
- Marszałek Województwa – zajmuje się egzekwowaniem opłat z tytułu gospodarczego korzystania ze środowiska i ich redystrybucją na rzecz funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej; prowadzi także bazę danych o emisjach substancji, wytwarzanych odpadach, pobranej ilości wody. Jest organem w zakresie melioracji wodnych, uchwała wojewódzki plan zagospodarowania przestrzennego, strategię rozwoju województwa i program ochrony środowiska, sprawuje kontrolę nad WFOŚiGW.
 - Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska – wykonuje kontrole przestrzegania wymagań ochrony środowiska przez podmioty korzystające ze środowiska. Bada i ocenia stan środowiska. Ustala i wymierza kary m.in.: za nieprzestrzeganie warunków pozwoleń na pobór wody, na wprowadzanie substancji lub energii do środowiska naruszające warunki pozwoleń, za niezgodne z warunkami decyzji składowanie odpadów. Prowadzi działania zapobiegające powstawaniu poważnych awarii przemysłowych, nadzoruje usuwanie skutków poważnych awarii, zarządza przeprowadzenie niezbędnych pomiarów i badań.

Nowy podział kompetencji w zakresie ochrony środowiska nakłada na wszystkie szczeble samorządu i organów rządowych obowiązek wzajemnego informowania się i uzgadniania.

Należy podkreślić wzmocnienie relacji i wpływu organów samorządowych na działanie Inspekcji Ochrony Środowiska oraz uprawnienia kontrolne organów samorządowych.

Oprócz wyżej wymienionych zadań starosty, określone zadania w zakresie ochrony środowiska należą do Rady i Zarządu Powiatu.

Rada Powiatu :

- uchwała Program ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami,
- co 2 lata analizuje raporty z realizacji Programu ochrony środowiska i planu gospodarki odpadami,
- ustanawia obszary ograniczonego użytkowania wokół niektórych instalacji (składowisk odpadów, kompostowni, oczyszczalni ścieków, tras komunikacyjnych, linii i stacji elektroenergetycznych, instalacji radiokomunikacyjnych, radionawigacyjnych i radiolokacyjnych),

- wyraża zgodę na powołanie społecznej straży rybackiej.

W imieniu Starosty zadania ochrony środowiska wykonuje Wydział Rolnictwa, Leśnictwa i Ochrony Środowiska, który współpracuje ze wszystkimi wydziałami Starostwa, z Mazowieckim Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Środowiska, Wydziałem Środowiska i Rolnictwa Urzędu Wojewódzkiego, Departamentem Ochrony Środowiska Urzędu Marszałkowskiego, Regionalnym Zarządem Gospodarki Wodnej, Wojewódzkim Zarządem Melioracji i Urządzeń Wodnych, nadleśniczymi Nadleśnictw, oraz pozarządowymi organizacjami ekologicznymi.

Władze Gminy odpowiadają za następujące zadania z zakresu gospodarki środowiskiem:

- a) ochronę środowiska – najczęściej poprzez wprowadzanie zakazów i nakazów dotyczących sposobu użytkowania powierzchni, przestrzeni i zasobów naturalnych oraz tworzenie organizacyjno-finansowych warunków do budowy komunalnych instalacji ochrony środowiska,
- b) zarządzanie środowiskowe gminą,
- c) promowanie zasad zrównoważonego rozwoju,
- d) opracowywanie i realizacje programów ekorozwoju gminy, jak np. program ochrony środowiska, plan gospodarki odpadami czy strategia zrównoważonego rozwoju,
- e) opracowywanie i realizacji jednostkowych proekologicznych programów, np. dot. ograniczenia niskiej emisji.

Do zadań własnych Gminy z zakresu środowiska należy:

- ład przestrzenny,
- gospodarka terenami,
- ochrona środowiska,
- dbałość o infrastrukturę techniczną służącą ochronie środowiska (wodociągi, oczyszczalnie ścieków, kanalizacja, składowiska odpadów),
- zieleń komunalna i zadrzewianie,
- utrzymanie czystości i porządku oraz gospodarka odpadami na terenie gminy,
- tworzenie warunków do selektywnej zbiórki odpadów,
- organizowanie ochrony przed bezdomnymi zwierzętami,
- zatwierdzenie ugody w sprawach zmian stosunków wodnych na gruntach,
- organizowanie ochotniczych drużyn ratowniczych,
- zarządzanie ewakuacją ludności na wypadek zagrożenia np. powodziowego,
- edukacja ekologiczna,
- opiniowanie projektów dokumentów dot. tworzenia parków krajobrazowych,
- wprowadzanie form ochrony przyrody,
- ustanawianie parków wiejskich i miejskich,
- opiniowanie rocznych planów łowieckich,
- współdziałanie z dzierżawcami i zarządcami obwodów łowieckich oraz rozstrzyganie sporów.

Oddziaływanie Gminy jako użytkownika środowiska może być

- a) bezpośrednio, w zakresie:
 - zużycia energii elektrycznej, ciepłej, wody, wytwarzania ścieków bytowych odpadów komunalnych w wyniku funkcjonowania Urzędu Gminy,
 - recyklingu odpadów biurowych,

- transportu pracowników,
 - emisji pyłów i gazów do powietrza.
- b) pośrednie, w zakresie:
- gospodarki komunalnej i mieszkaniowej,
 - zaopatrzenia mieszkańców w wodę,
 - odprowadzania ścieków,
 - gospodarki odpadami,
 - edukacji ekologicznej.

Władze gminne mogą wykonywać swe zadania z zakresu gospodarowania środowiskiem dzięki instrumentom finansowym i prawnym, takim jak:

- wydawanie zezwoleń na usuwanie drzew i krzewów,
- kary pieniężne za samowolne usuwanie drzew i zakrzewień,
- nakazywanie osobom fizycznym podjęcia czynności ograniczających uciążliwość dla środowiska,
- określanie warunków i wymagań wobec osób hodujących zwierzęta domowe w zakresie bezpieczeństwa i czystości w miejscach publicznych,
- nakazywanie wykonania zabezpieczeń wody przed zanieczyszczeniem i zakaz wprowadzania przez osoby fizyczne ścieków bytowych do wód lub do ziemi.

Rada Gminy kształtuje oddziałuje na środowisko pośrednio, poprzez:

- uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- uchwalanie budżetu gminy,
- uchwalanie planów gospodarczych i rozwojowych mikroregionu,
- ustalanie zakresu działań jednostek pomocniczych,
- uchwalanie podatków i opłat lokalnych, w tym np. stawek za usuwanie i unieszkodliwianie odpadów, czy podejmowanie decyzji odnośnie współpracy z innymi jednostkami, jak np. tworzenie związku gmin itp.

Ochrona środowiska jest także niejednokrotnie realizowana przez stowarzyszenia i związki gmin, powołane np. w celu wspólnej gospodarki odpadami, jak ma to miejsce np. w obszarze powiatu pułuskiego i szczegółowo opisane jest w „Planie gospodarki odpadami Gminy Obryte na lata 2005 – 2011”.

2. SYSTEM FINANSOWANIA

Podstawę prawną gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego stanowią:

- ustawa z dnia 26.11. 1998 r o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999 i 2000 (Dz.U. Nr 150, poz. 983 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 8.03.1990 o samorządzie gminnym (Dz.U.1996, nr 13, poz.74 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 5.06.1998 r. o samorządzie powiatowym i samorządzie województwa (Dz.U. Nr 91, poz. 576 i 578 z późn. zm.).

Dochody i wydatki budżetów gmin uchwalane są przez Radę Gminy na okres roku kalendarzowego w terminach i na zasadach ustalonych w ustawie o samorządzie terytorialnym.

Na dochody budżetowych jednostek samorządu terytorialnego składają się:

1. dochody własne:
 - a) dochody z tytułu udziałów we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych i osób fizycznych,

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY OBRYTE W LATACH 2005 - 2011

- b) wpływy z podatków ustalonych i pobieranych na podstawie odrębnych ustaw, tj. : podatek od nieruchomości, podatek rolny, podatek od środków transportu, wpływy z karty podatkowej, podatek od spadków i darowizn, podatek leśny,
 - c) wpływy z opłat ustalanych i pobieranych na podstawie odrębnych ustaw, np. ustawy skarbowej, eksploatacyjnej, targowej,
 - d) dochody z majątku jednostek samorządu terytorialnego, np. wpływy z usług, dochody z dzierżawy i leasingu,
 - e) pozostałe dochody jednostek samorządu terytorialnego, np. opłaty administracyjne, opłaty miejscowe, odsetki od środków gromadzonych na rachunkach bankowych, odsetki za nieterminowe wnoszone opłaty.
2. dotacje celowe:
 - a) z budżetu państwa na zadania z zakresu administracji rządowej, własne, realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej,
 - b) dotacje otrzymane z funduszy celowych,
 - c) pozostałe dotacje.
 3. subwencje ogólne z budżetu państwa przekazywane wszystkim jednostkom samorządu terytorialnego dla uzupełnienia ich własnych dochodów, w tym na zadania oświatowe
 4. środki na dofinansowanie własnych zadań ze źródeł pozabudżetowych

Tabela nr 13

Struktura dochodów i wydatków budżetów jednostek samorządu terytorialnego w woj. mazowieckim w 2001 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Budżet w %	
		Dochody	Wydatki
1.	Transport, łączność	10,1	23,2
2.	Gospodarka mieszkaniowa	7,0	3,4
3.	Administracja publiczna	1,6	9,8
4.	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	3,3	4,4
5.	Dochody od osób prawnych i od osób fizycznych	34,8	-
6.	Różne rozliczenia	29,9	1,5
7.	Oświata i wychowanie	0,7	26,8
8.	Ochrona zdrowia	3,2	3,7
9.	Opieka społeczna	6,0	8,3
10.	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1,4	5,3
11.	Pozostałe	2,0	13,6

W 2001 r. dochody budżetu Gminy Obryte wynosiły ogółem 6 651,7 tys. zł, w tym, m.in.:

- dochody własne: 1 718,9 tys. zł [25,8%],
- dotacje celowe z budżetu państwa: 1 158,6 tys. zł. [17,4%],
- subwencje ogólne z budżetu państwa (uzupełnienie z budżetu państwa własnych dochodów gminy, w tym na zadania oświatowe): 3 446,7 tys. zł. [51,8%].

W 2001 r. wydatki budżetu gminy Obryte wynosiły 6 692,8 tys. zł, w tym na ochronę środowiska: 53,2 tys. zł. [0,8%].

Z przedstawionego budżetu gminy wynika, że bez zabezpieczenie dodatkowych zewnętrznych źródeł finansowania nie jest możliwa pełna realizacja gminnego Programu ochrony środowiska. W takiej sytuacji hierarchicznie uporządkowanie celów, zadecyduje o

podziale przyszłego budżetu gminy i spodziewanych środków pomocowych przeznaczonych na ochronę środowiska.

GŁÓWNE ŹRÓDŁA "DOCHODU" Gminy, wspomagające realizację Programu, to m.in.:

- grzywny,
- quasi odszkodowania administracyjne,
- opłaty koncesyjne, za eksploatację kopalni,
- opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska (za wprowadzanie substancji i energii do powietrza, za pobór wód, za wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, składowanie odpadów, wycięcie drzew i krzewów),
- pożyczki i dotacje z Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- dotacje z EKOFUNDUSZU,
- kredyty z banków, w tym Banku Ochrony Środowiska,
- fundusze pomocowe Unii Europejskiej,
- budżet Gminy,
- budżet Państwa,
- środki mieszkańców i przedsiębiorców,
- dotacje, spadki i darowizny.

II Polityka Ekologiczna Państwa określa główne kierunki działalności Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, którego szczegółowe cele działalności są aktualizowane co roku, łącznie z zasadami udzielania pomocy finansowej i listą przedsięwzięć priorytetowych.

W każdym z 16 województw funkcjonuje wojewódzki fundusz ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Przygotowuje on listę zadań priorytetowych, które mogą być dofinansowywane ze środków WFOŚiGW, określa zasady i kryteria, wyboru zadań.

Rolą wojewódzkiego funduszu jest wspieranie finansowe przedsięwzięć proekologicznych o zasięgu regionalnym, a podstawowym źródłem jego przychodów są wpływy z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych.

W powiatach funkcjonują powiatowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej a w gminach gminne fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Z dofinansowania mogą korzystać: jednostki samorządu terytorialnego i ich związki, organizacje pozarządowe, a także przedsiębiorcy, realizujący przedsięwzięcia z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Zasady przeznaczania środków finansowych Narodowego, wojewódzkich, powiatowych i gminnych funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, określa ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska.

Środki gminnych funduszy w formie dotacji przeznacza się na:

1. edukację ekologiczną oraz propagowanie działań proekologicznych i zasad zrównoważonego rozwoju,
2. wspomaganie realizacji zadań państwowego monitoringu środowiska,
3. wspomaganie innych systemów kontrolnych i pomiarowych oraz badań stanu środowiska, a także systemów pomiarowych zużycia wody i ciepła,
4. realizowanie zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w tym instalacji lub urządzeń ochrony przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji wodnej,
5. przedsięwzięcia związane z ochroną przyrody, w tym urządzenie i utrzymanie terenów zielonych, zadrzewień, zakrzewień oraz parków,

6. przedsięwzięcia związane z gospodarką odpadami i ochroną powierzchni ziemi,
7. przedsięwzięcia związane z ochroną powietrza,
- 7a. przedsięwzięcia związane z ochroną wód,
8. profilaktykę zdrowotną dzieci na obszarach, na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska,
9. wspieranie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz pomoc dla wprowadzania bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii,
10. wspieranie ekologicznych form transportu,
11. działania z zakresu rolnictwa ekologicznego bezpośrednio oddziałujące na stan gleby, powietrza i wód, w szczególności na prowadzenie gospodarstw rolnych produkujących metodami ekologicznymi, położonych na obszarach szczególnie chronionych na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody,
12. inne zadania ustalone przez radę gminy, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym na programy ochrony środowiska.

Środki powiatowych funduszy w formie dotacji przeznacza się na wspomaganie działalności, o której mowa w pkt. 1 – 11 oraz na inne zadania ustalone przez radę powiatu, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym programy ochrony środowiska.

Środki wojewódzkich funduszy w formie oprocentowanych pożyczek, dopłat do oprocentowanych pożyczek lub dotacji przeznacza się na wspomaganie działalności, o której mowa w pkt. 1-11 oraz na dofinansowywanie:

1. inwestycji ekologicznych realizowanych ze środków pochodzących z Unii Europejskiej oraz funduszy krajowych,
2. działań związanych z utrzymaniem parków i ogrodów, będących przedmiotem ochrony na podstawie przepisów o ochronie zabytków,
3. badań, upowszechniania ich wyników, a także postępu technicznego w zakresie ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
4. opracowywania i wdrażania nowych technik i technologii, w szczególności dotyczących ograniczania emisji i zużycia wody, a także efektywnego wykorzystywania paliw,
5. zapobiegania lub usuwania skutków zanieczyszczenia środowiska, w przypadku gdy nie można ustalić podmiotu za nie odpowiedzialnego,
6. systemu kontroli wnoszenia, przewidzianych ustawą, opłat za korzystanie ze środowiska, a w szczególności tworzenia baz danych podmiotów korzystających ze środowiska obowiązanych do ponoszenia opłat,
7. opracowywania planów służących gospodarowaniu zasobami wodnymi oraz utworzenia katastru wodnego,
8. innych zadań służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikających z zasady zrównoważonego rozwoju, ustalonych w planach działalności wojewódzkich funduszy, w tym na programy ochrony środowiska, programy ochrony powietrza, programy ochrony przed hałasem, plany gospodarki odpadami, plany działań krótkoterminowych a także na realizację powyższych planów i programów.
9. zadań związanych ze zwiększaniem lesistości kraju oraz zapobieganiem i likwidacją szkód w lasach, powodowanych przez czynniki biotyczne i abiotyczne,
10. opracowania planów ochrony obszarów objętych ochroną na podstawie ustawy o ochronie przyrody oraz prowadzenie monitoringu przyrodniczego,

11. działań, o których mowa w ustawie z dnia 8 czerwca o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia (Dz.U. Nr 73, poz. 764 oraz z 2003 r. Nr 46 poz. 392), w tym pokrywanie kosztów sadzonek przekazywanych rolnikom w celu zalesienia gruntów rolnych,
12. przeciwdziałania klęskom żywiołowym i likwidacji ich skutków dla środowiska
13. działań polegających na zapobieganiu i likwidacji poważnych awarii i ich skutków.

Środki Narodowego Funduszu w formie oprocentowanych pożyczek, dopłat do oprocentowanych pożyczek lub dotacji przeznacza się na wspomaganie działalności, o której mowa w pkt. 1-11 i pkt. 1 – 13 oraz na:

1. rozwój przemysłu produkcji środków technicznych i aparatury kontrolno-pomiarowej, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej,
2. rozwój specjalistycznego potencjału wykonawczego służącego realizacji inwestycji na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
3. rozwój sieci stacji pomiarowych, laboratoriów i ośrodków przetwarzania informacji, służących badaniu stanu środowiska,
4. realizację kompleksowych programów badawczych, rozwojowych i wdrożeniowych służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej oraz programów edukacji ekologicznej,
5. wspomaganie realizacji wojewódzkich i ponadwojewódzkich programów ochrony środowiska, programów ochrony powietrza, programów ochrony przed hałasem, planów gospodarki odpadami oraz planów gospodarowania wodami,
6. realizację innych zadań służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikających z zasady zrównoważonego rozwoju, ustalonych w planie działalności Narodowego Funduszu.

Znaczącym źródłem wsparcia finansowego inwestycji proekologicznych w Polsce, w formie dotacji jest Fundacja EKO FUNDUSZU. Obecnie jej fundatorem jest Minister Skarbu Państwa.

Priorytetowymi obszarami działania Fundacji są: ochrona różnorodności biologicznej, gospodarka odpadami i rekultywacja gleb zanieczyszczonych, unieszkodliwianie odpadów komunalnych i niebezpiecznych, ograniczenie emisji gazów powodujących zmiany klimatu ziemi (ochrona klimatu), ograniczenie transgranicznego transportu dwutlenku siarki i tlenków azotu oraz eliminacja niskich źródeł ich emisji (ochrona powietrza). Dotacje mogą uzyskać projekty dotyczące inwestycji związanych bezpośrednio z ochroną środowiska, (w ich fazie implementacyjnej), a w dziedzinie przyrody również projekty nieinwestycyjne, poza opracowaniami i dokumentacją techniczną.

Innym źródłem współfinansowania inwestycji proekologicznych mogą być kredyty preferencyjne udzielane np. przez Bank Ochrony Środowiska (BOŚ S.A.) z dopłatami do oprocentowania, kredyty komercyjne, kredyty konsorcjalne, jak również kredyty międzynarodowych instytucji finansowych - Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju (EBOiR) i Banku Światowego.

Polska jako członek UE może korzystać z funduszy strukturalnych na finansowanie inwestycji w ochronie środowiska:

- Strukturalny Fundusz Spójności,
- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego,
- Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej,
- Europejski Fundusz Społeczny i Finansowy Instrumentu Wsparcia Rybołówstwa, które są realizowane przez Sektorowe Programy Operacyjne. Inwestycje realizowane z tego funduszu muszą być zgodne ze standardami i normami UE.

Z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego inwestycje mogą być realizowane poprzez Zintegrowane Programy Operacyjne Rozwoju Regionalnego: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego i jego uzupełnienie - w skali kraju i Regionalne Zintegrowane Programy Operacyjne Rozwoju Regionalnego - w poszczególnych województwach. Inwestycje finansowane przez Europejski Fundusz Spójności realizowane są na podstawie sektorowego programu operacyjnego i jego uzupełnienia.

„Ramy przedsięwzięć inwestycyjnych finansowanych z funduszy strukturalnych określa Narodowy Plan Rozwoju (2004-2006). Plan ten służy jako podstawa negocjowania przez Polskę Podstaw Wsparcia Wspólnoty, dokumentu określającego kierunki i wysokość wsparcia ze strony funduszy strukturalnych na realizację zamierzeń rozwojowych jako podstawy interwencji z Funduszu Spójności.

W ramach jednego z priorytetów Narodowego Planu Rozwoju w zakresie ochrony środowiska i zagospodarowania przestrzennego, podstawowe znaczenie będzie miało wsparcie inwestycyjne ukierunkowane między innymi na racjonalną gospodarkę odpadami. W tym zakresie wsparcie będzie przeznaczone przede wszystkim na rozbudowę lub modernizacją składowisk odpadów komunalnych, systemy selektywnej zbiórki, recyklingu i odzysku odpadów komunalnych (sortownie, kompostownie), systemy zbiórki i unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych.

Środki finansowe, przeznaczone na rekultywację uciążliwych dla środowiska składowisk, w tym składowisk odpadów przemysłowych dostępne są w ramach środowiskowych funduszy celowych oraz z uwagi na koncentrację przestrzenną i duże koszty takich działań, w ograniczonym zakresie także w ramach ZPORR.

Program ZPORR finansowany będzie ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (ERDF) oraz ze środków krajowych. Łącznie na program operacyjny w latach 2004-2006 przeznaczone będzie 6,645 mld euro, a ze środków publicznych 129 mln euro.

ERDF wspiera inwestycje infrastrukturalne w zakresie gospodarki wodnej, gospodarki odpadami (m.in. utworzenie kompleksowego systemu gospodarki odpadami niebezpiecznymi), rekultywacji zdegradowanych terenów.

Zadania realizowane w ramach ZPORR będą mogły być dodatkowo dofinansowane o 10 punktów procentowych w ramach Kontraktów Wojewódzkich. Kontrakt Wojewódzki jest opracowywany przez Urząd Marszałkowski, na podstawie wcześniej uchwalonego przez Sejmik Samorządowy, Programu Wojewódzkiego. Obecny okres programowania kontraktów wojewódzkich obejmie lata 2004-2006.

Równoległe z realizacją ZPORR realizowane będą duże projekty inwestycyjne współfinansowane z Funduszu Spójności. Środki pochodzące z tego funduszu nie będą przekazywane na działania wykonywane w ramach programów operacyjnych, ale będą ze sobą powiązane. Głównym celem strategii środowiskowej Funduszu Spójności jest wsparcie dla realizacji zadań inwestycyjnych władz publicznych w zakresie ochrony środowiska, wynikających z wdrażania prawa Unii Europejskiej.

Priorytetem strategii Funduszu Spójności jest przede wszystkim: poprawa jakości wód powierzchniowych, zwiększenie dostępności wody do picia i poprawa jej jakości; ponadto ograniczenie emisji substancji i energii do powietrza, racjonalizacja gospodarki odpadami, rekultywacja obszarów przemysłowych, a także wsparcie dla leśnictwa i ochrony przyrody.

Będzie to realizowane między innymi poprzez: budowę komunalnych oczyszczalni ścieków i miejskich kanalizacji, wsparcie gospodarki odpadami komunalnymi, mające na

celu stworzenie systemów zbiórki, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych.

Na finansowanie projektów związanych z realizacją tych priorytetów przewiduje się łącznie sumę 2 mld euro. Odbiorcami pomocy z Funduszu Spójności będą: Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej wraz z wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej, Krajowy Zarząd Parków Narodowych, Lasy Państwowe i ich regionalne dyrekcje, a także parki narodowe oraz samorządy.

W ramach poszczególnych priorytetów PROGRAMU realizowane zadania będą finansowane z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej (Narodowego, wojewódzkiego, powiatowego i gminnych), budżetów: gminy, powiatu, przedsiębiorstw i budżetu państwa, środków własnych ludności. Kierowane będą wnioski o środki pomocowe z Unii Europejskiej, kredyty Banku Ochrony Środowiska.

3. UWARUNKOWANIA SPOŁECZNE

Polska w 2003 r. ratyfikowała Konwencję o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz o dostępie do sprawiedliwości, w sprawach dotyczących ochrony środowiska, podpisaną w Aarhus w 1999 r.

Art. 7 Konwencji nakazuje zagwarantowanie udziału społeczeństwa w przygotowaniu planów i programów mających znaczenie dla środowiska i określa podstawowe obowiązki organów państwowych w zakresie zapewnienia udziału społecznego w postępowaniach dotyczących środowiska. Są to w szczególności: ustalenia zakresu podmiotowego konsultacji, ustalenia rozsądnych norm czasowych na poszczególne etapy konsultacji, przeprowadzenie konsultacji w toku procedury decyzyjnej, gdy wszystkie warianty są jeszcze możliwe, a udział

społeczeństwa może być skuteczny, uwzględnienie konsultacji społecznych przy wydawaniu decyzji.

Niezależnie od ww. obowiązków, w polskim prawodawstwie zawartych w ustawie Prawo ochrony środowiska, czysto praktyczne względy przemawiają za jak najszerszym udziałem społeczeństwa w tworzeniu np. gminnego programu ochrony środowiska.

Zagwarantuje to wówczas powstanie programu tożsamego z potrzebami lokalnej społeczności, ponieważ:

- wspólne określenie celów rozwoju pozwoli jak najpełniej uwzględnić potrzeby mieszkańców oraz możliwości i środki, które mogą być przeznaczone na zaspokojenie tych potrzeb;
- udział mieszkańców przy wyborze celów rozwoju i dróg ich osiągnięcia wyeliminuje protesty społeczne, które mogą się pojawić w momencie narzucania przez władze niektórych rozwiązań;
- wspólne określenie celów zapewni świadome zaangażowanie mieszkańców przy ich realizacji.

Te zasady mogą wdrożyć konkretni mieszkańcy gminy, nie tylko w szerszym wymiarze całej gminy, ale także na poziomie urzędu, parafii, szkoły, sklepu, zakładu, klubu, czy indywidualnego gospodarstwa rolnego.

Należy też oczekiwać, że nastąpi wówczas przemiana mentalności mieszkańców i wykreowanie dodatkowych efektów w postaci:

- identyfikacji ludzi chcących działać na rzecz swojej gminy,
- zintegrowania ludzi wokół określonych celów,
- zwiększenia poczucia tożsamości z lokalnym środowiskiem,
- wzrostu świadomości ekologicznej i odpowiedzialności za środowisko,

- powstania nowych struktur społecznych, którymi mogą być: organizacja ekologiczna, rada ekologiczna czy stowarzyszenie na rzecz ekorozwoju.

4. DOBRA PRAKTYKA ROLNICZA

Zanieczyszczenie ziemi i gleby związkami azotu przez rolnictwo jest przedmiotem przeciwdziałań państw członkowskich Unii Europejskiej. Dano temu wyraz, między innymi, w dyrektywie azotanowej (91/676/EEC).

Podstawę do podjęcia działań ograniczających oddziaływanie rolnictwa na środowisko dają uchwalone przez Sejm RP:

- ustawa regulująca zasady obrotu i stosowania środków ochrony roślin,
- znowelizowana ustawa o nawozach i nawożeniu.

Oba te akty prawne w znacznym stopniu wyznaczają w Polsce europejskie standardy stosowania pestycydów oraz nawozów mineralnych i naturalnych.

Trudniejszym problemem jest jednak ich wdrożenie na masową skalę do praktyki rolniczej, ponieważ wymaga to znaczących środków finansowych i wiąże się z koniecznością podjęcia zakrojonych na szeroką skalę działań edukacyjnych w celu realizowania przez mieszkańców dobrych praktyk rolniczych, w pierwszej kolejności przez gospodarstwa prowadzące intensywny chów zwierząt.

W celu ochrony wód przed wymywaniem azotanów z przechowywanych nawozów naturalnych oraz przedostawaniem się nieoczyszczonych ścieków bytowych do wód lub do ziemi, niezbędne są następujące działania:

- uporządkowanie gospodarki ściekowej poprzez zapewnienie skutecznego mechaniczno-biologicznego oczyszczania ścieków bytowych,
- budowa zbiorników na gnojówkę i gnojowicę oraz szczelnych płyt na przechowywany obornik.
- upowszechnianie zasad dobrej praktyki rolniczej m.in. obejmujące:
 - nowoczesne, bezpieczne dla środowiska technologie rolnicze, takie jak integrowana ochrona roślin czy systemy nawożenia oparte na planie nawozowym.
 - analizę zasobności gleb w składniki pokarmowe i komputerowe doradztwo, co pozwala precyzyjnie określić odpowiednie dla danych warunków dawki nawozów i ogranicza to ryzyko stosowania nadmiernych ilości nawozów i pestycydów.

Powierzchnia płyt na obornik oraz pojemność zbiorników na gnojowicę powinna zapewniać przechowanie nawozów naturalnych przez okres, w którym ich stosowanie na pole związane jest ze znaczącą migracją składników do środowiska, w tym głównie azotu. W naszym klimacie okres ten trwa około 6 miesięcy i obejmuje późną jesień, zimę i wczesną wiosnę.

Obowiązek wyposażenia gospodarstwa w bezpieczną infrastrukturę do przechowywania nawozów naturalnych nakłada obecnie na rolników nowa ustawa nawozowa. Tworzy ona nowe standardy w gospodarowaniu nawozami naturalnymi na obszarach wiejskich, ukierunkowane na zapewnienie bezpieczeństwa środowiska przyrodniczego.

Osiągnięcie założonych celów wymagać będzie poniesienia w ciągu kilku lat znaczących nakładów inwestycyjnych, na które rolnictwo musi pozyskać środki wspomagające, aby spełnić współczesne standardy bezpiecznego gospodarowania w środowisku. Celowość wspomagania tych działań znajduje uzasadnienie w istotnych efektach społecznych, przekraczających znacząco indywidualne korzyści rolników.

5. EDUKACJA EKOLOGICZNA

Edukacja ekologiczna mieszkańców jest nieodzownym narzędziem skutecznej realizacji gminnego programu ochrony środowiska. Bez świadomego włączenia się różnych grup społecznych w tworzenie i realizację programu nawet najlepsze zaplanowane działania na rzecz ochrony środowiska nie będą skuteczne.

Nie wszyscy jeszcze rozumieją ścisłych zależności pomiędzy działalnością człowieka a środowiskiem, ponieważ ich wiedza w tym względzie jest niedokładna lub niewystarczająca.

Racjonalna i skuteczna edukacja to powolne, ale głębokie i trwałe zmiany w świadomości i postawach mieszkańców, to przyjęcie odpowiedzialności za stan najbliższego środowiska. Grupy odbiorców, do których w pierwszej kolejności należy skierować treści edukacyjne to:

- przede wszystkim rolnicy i ich rodziny,
- dzieci i młodzież (w tej grupie najłatwiej wykształcić trwałe, proekologiczne zachowania),
- nauczyciele,
- członkowie rad sołeckich,
- członkowie Rady Gminy i administracji samorządowej,
- pracodawcy.

Podstawowymi celami edukacji ekologicznej będą:

- przybliżenie mieszkańcom problematyki ochrony środowiska, związanej bezpośrednio z gminą i jej otoczeniem;
- trwałe zmiany w świadomości społecznej, prowadzące do zachowań nieszkodzących środowisku;
- zbudowanie poczucia odpowiedzialności za stan środowiska w najbliższym otoczeniu;
- zachęcenie do podejmowania określonych działań na rzecz ochrony środowiska i przyrody w gminie;
- zbudowanie wspólnej płaszczyzny działań samorządu i mieszkańców, integracja przy rozwiązywaniu problemów ochrony środowiska.

Realizacja edukacji ekologicznej odpowiadała będzie 3 założeniom:

- promowaniu zachowań przyjaznych środowisku;
- będzie powiązana ze strategią ekorozwoju gminy, a w szczególności z zadaniami inwestycyjnymi w zakresie ochrony środowiska, przyrody i zdrowia mieszkańców,
- będzie uświadamiała znaczenie i konieczność jednostkowych działań rzecz wspólnego dobra.

Na terenie gminy działania edukacyjne będą prowadziły: Urząd Gminy, organizacje pozarządowe, szkoły, rady sołeckie.

Działania edukacyjne będą prowadzone cyklicznie. Na terenie gminy realizacja zadań edukacyjnych będzie powierzona grupie osób chcących aktywnie działać na rzecz ochrony środowiska i przyrody albo instytucjom statutowo pełniącym rolę edukacyjną.

To czy edukacja ekologiczna będzie skuteczna i spowoduje trwałe zmiany w świadomości społecznej, okaże się po zmianie zachowań na bardziej proekologiczne w zakresie m.in.:

- stosowania zasad dobrej praktyki rolniczej w gospodarstwach rolnych,
- zmiany sposobu postępowania mieszkańców z odpadami,
- stosunku do ochrony przyrody,
- samorządowego podejmowania inicjatyw ekologicznych.

6. SZANSE ROZWOJOWE

W wyniku wzrostu świadomości o niskiej wartości produktów pochodzących z intensywnego rolnictwa i powiązaniu tego ze wzrostem zachorowań, część konsumentów UE zmieniła preferencje w stosunku do żywności. Poszukiwana jest obecnie żywność wysokiej jakości, o dużych walorach jakościowych.

Nadwyżka taniej żywności i zmiana preferencji konsumentów stworzyły podstawę rozwoju rolnictwa ekologicznego w Europie Zachodniej.

Podstawowe założenia Polityki Unii Europejskiej to

- zbliżenie cen wewnętrznych UE do cen światowych;
- bezpośrednie wspieranie dochodów rolników;
- produkowania artykułów o bardzo dobrej jakości;
- rozwój małej i średniej przedsiębiorczości;
- rozwój turystyki na terenach wiejskich;
- rozwój kultury lokalnej;
- wielokierunkowe wykorzystywanie środowiska przyrodniczego, zgodnie z zasadami jego ochrony.

Celem głównym Wspólnej Polityki Rolnej Unii jest stabilizacja lub nawet ograniczenie produkcji niektórych artykułów rolnych w naszej strefie klimatycznej. Produkty które będą na pewno objęte nowymi regulacjami rynkowymi to: m.in. wołowina i jej przetwory, mleko i jego przetwory, zboża.

W produkcji roślinnej uwzględniono uczestnictwo niektórych grup rolników w programie podtrzymywania dochodów przy pomocy bezpośrednich dopłat do odłogowania części gruntów. Produkcja zwierzęca będzie wspierana, o ile stosowany system tej produkcji będzie przyjazny dla przyrody i chroniący środowisko. Wymusi to dostosowanie obsady trzody chlewnej, bydła lub drobiu do powierzchni umożliwiającej racjonalne nawożenie organiczne. Stosowane metody chowu będą musiały ulec ewolucji od przemysłowych do metod opartych na biologii i naturalnych cechach życia stadnego zwierząt gospodarskich.

Oprócz polityki rolnej istotny wpływ na funkcjonowanie terenów wiejskich będzie miała polityka regionalna Unii której podstawowe cele to:

- wspieranie regionów szczególnie opóźnionych w rozwoju;
- odbudowa zdolności rozwojowych regionów dotkniętych regresem i zastojem gospodarczym;
- zwalczanie bezrobocia długotrwałego i bezrobocia młodzieży;
- wdrażanie reformy wspólnej polityki rolnej i strukturalne dostosowanie do wymogów reformy produkcji rolnej, handlu i przetwórstwa na całym obszarze Unii oraz modernizacji i restrukturyzacji rybołówstwa;
- restrukturyzacja i wsparcie regionów o gęstości zaludnienia poniżej 8 osób na 1 km².

Wsparcie terenów wiejskich w ramach tej polityki UE będzie dotyczyć:

- zróżnicowania produkcji rolnej i leśnej;
- rozwoju sektorów nierolniczych;
- rozwoju agroturystyki;
- ochrony środowiska;
- rozwoju czynnika ludzkiego.

Na realizację programów wielofunkcyjnego rozwoju terenów wiejskich, w dużej mierze przygotowanych przez lokalne społeczności, będzie kierowanych coraz więcej środków UE. Pomoc będzie obejmowała inwestycje infrastrukturalne, tworzenie nowych miejsc pracy, zmianę kierunków produkcji i szkolenia.

Wspólna Polityka Rolna Unii Europejskiej preferuje rozwój rolnictwa alternatywnego, opartego na przyjaznych środowisku technologiach i produkującego preferowaną przez konsumentów żywność o dużych walorach jakościowych.

Ten rodzaj rolnictwa zwany ekologicznym cechuje:

- niski poziom produkcji,
- wysoka pracochłonność,
- niski poziom kosztów,
- wysokie ceny produktów,
- wysoka jakość biologiczna i zdrowotna produktów,
- utrzymanie aktywności wszystkich czynników produkcji, tj. siły roboczej, ziemi i kapitału,
- obniżenie poziomu globalnej produkcji żywności a poprzez to zmniejszenie społecznych kosztów tworzenia nadwyżek rolnych,
- poprawa jakości produktów i tym samym zwiększenie efektywność dostosowania podaży do nowych wymagań konsumentów,
- zrównoważenie produkcji roślinnej i zwierzęcej w obrębie gospodarstw,
- bazowanie na środkach pochodzenia biologicznego i mineralnego, nieprzetworzonych technologicznie,
- ochrona środowiska.

Podstawowe zasady, którymi muszą kierować się rolnicy decydujący się na produkcję ekologiczną to:

- nawożenie organiczne jako gwarancja żyzności gleby i wysokiej biologicznej wartości żywności;
- optymalne wykorzystanie materiałów odpadowych w gospodarstwie, powrót do gleby wszystkich tych elementów zbioru, które nie mogą być użyte przez konsumentów;
- poprawienie zdolności regulacyjnych przyrody, wprowadzenie biologicznych metod zwalczania szkodników i chwastów, właściwe kształtowanie krajobrazu, troska o mozaikowość upraw i odpowiednie dobieranie ich sąsiedztwa, wprowadzenie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych;
- stosowanie odpowiednich technik uprawy roślin, gleby i płodozmianu;
- stosowanie odpowiedniej obsady zwierząt dla zapewnienia nawożenia organicznego i wyżywienia ich paszą pochodzącą z własnego gospodarstwa;
- naturalny chów zwierząt z zastosowaniem wiedzy o ich biologii bez zbytej interwencji środków weterynaryjnych i preparatów intensyfikujących produkcję.

Rolnictwo ekologiczne jest racjonalne pod względem energetycznym i ekonomicznym. Plony są wysokie chociaż nie maksymalne, ale o najwyższej jakości. Ważne jest to, że taki sposób uprawiania roli i hodowli zwierząt chroni glebę i środowisko.

Dodatkowymi argumentami za rozwojem rolnictwa ekologicznego, że może ono być drogą rozwoju dla dużej części polskich gospodarstw, są :

- istnienie nadwyżek taniej siły roboczej i wysokich cen pozostałych czynników wytwórczych (np. maszyn rolniczych);
- pogłębianie się trudności ze sprzedażą standardowej żywności do Unii Europejskiej, a także wzrost możliwości eksportu żywności ekologicznej.

VI. PODSUMOWANIE

Program ochrony środowiska w obszarze gminy Obryte w latach 2005 – 2011 jest podstawowym narzędziem realizacji polityki ekologicznej państwa na poziomie gminy.

Program diagnozuje obszary zagrożeń środowiska wywołane niezrównoważonym rozwojem gospodarczym. Uwzględnia specyfikę i skalę tych zagrożeń.

Rolnictwo dominuje w gospodarce gminy i jest powodem szeregu niekorzystnych oddziaływań na środowisko.

Uciążliwości te przede wszystkim wynikają:

- z jednej strony z nadmiernego obciążenia gleby i pośrednio wód nawozami organicznymi,
- z drugiej spowodowane są niedostatecznym poziomem infrastruktury sanitarnej gminy, przede wszystkim indywidualnych gospodarstw rolnych.

Przyszłościową ważną, ale mało wykorzystaną, jest funkcja ekologiczno-rekreacyjna gminy. Preferowane kierunki rozwoju turystyki to lokalizacja w obrębie gminy zewnętrznej strefie wypoczynkowej: Warszawy, Pułtusa i Wyszki na 2 atrakcyjnych turystycznie obszarach:

- c) nadnarwiańskim - w 7 sołectwach wyznaczonych do funkcji wypoczynku pobytowego: Zambski Kościelne, Zambski Stare, Rowy, Gostkowo, Kalinowo, Rozdziały, Sokołowo Włociańskie,
- d) Puszczy Białej - w funkcji wypoczynku miejscowości: Tocznabel, Bartodzieje, Wielgolas.

Racjonalne i uzasadnione jest też tworzenie wielofunkcyjnych ośrodków lub baz wypoczynkowych w skojarzeniu współpracy z Domem Polonii w Pułtusku np. wykorzystując obiekty po byłej szkole w Gostkowie lub kwatery prywatne w zabudowie jednorodzinnej i zagrodowej.

Program zawiera szeroką propozycję skutecznych rozłożonych w czasie przeciwdziałań. Umożliwia efektywne stopniowe realizowanie założonych celów, a w efekcie daje szansę na pełne respektowanie zasad ekorozwoju i poprawę stanu środowiska.

Główne funkcje programu to:

- uaktywnienie i mobilizacja podmiotów gospodarczych, organizacji pozarządowych i mieszkańców w procesach planowania działań na rzecz ochrony środowiska, wspólnego precyzowania problemów, sposobu ich rozwiązywania oraz określania niezbędnych w tym zakresie priorytetów,
- intensyfikacja współpracy wewnętrznej w obrębie poszczególnych struktur organizacyjnych gminy, poprawa współpracy z administracją rządową i samorządową,
- ułatwienie w procesie podejmowania decyzji i zintegrowanego rozwiązywania problemów w zakresie ochrony środowiska obecnie zidentyfikowanych oraz przyszłych wynikających z występujących zagrożeń,
- ułatwienia w procesach podejmowania inwestycji proekologicznych na terenie gminy,
- ułatwienie otrzymywania pomocy finansowej wewnętrznej krajowej i zewnętrznej UE,
- poprawa jakości środowiska i warunków bytowych mieszkańców,
- identyfikacja obszarów cennych przyrodniczo,
- stworzenie trwałych podstaw do zrównoważonego i ustabilizowanego zarządzania środowiskiem na terenie gminy,
- promocja gminy,
- źródło informacji o stanie środowiska w gminie.

Zaplanowane w PROGRAMIE cele realizowane będą w ramach:

- zadań własnych gminy finansowanych częściowo ze środków będących w dyspozycji gminy,
- zadań koordynowanych przez Gminę realizowanych ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów szczebla powiatowego, wojewódzkiego lub centralnego.

Program zawiera propozycję sposobu monitorowania jego realizacji i wprowadzania ewentualnych korekt. Korekty programu będą nieuniknione w związku z ujęciem w PROGRAMIE zadań przewidzianych do realizacji, również z innych niż budżet gminy źródeł finansowania (przede wszystkim z funduszy celowych).

Poza środkami z funduszy celowych na realizację programów wielofunkcyjnego rozwoju terenów wiejskich, przygotowanych przez lokalne społeczności, będzie kierowanych coraz więcej środków UE. Pomoc będzie obejmowała inwestycje infrastrukturalne, tworzenie nowych miejsc pracy, zmianę kierunków obecnego sposobu gospodarowania (preferowane rolnictwo ekologiczne i agroturystyka) oraz szkolenia.

Edukacja ekologiczna mieszkańców będzie nieodzownym narzędziem realizacji gminnego programu ochrony środowiska. Bez świadomego włączenia się różnych grup społecznych w tworzenie i realizację programu nawet najlepsze zaplanowane działania na rzecz ochrony środowiska nie będą w pełni skuteczne.

Wykaz przepisów

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78 poz. 483, sprost. Dz. U. z 2001 r. Nr 28 poz. 319),
- ustawa z dnia 26 lipca 2000 roku o nawozach i nawożeniu (Dz. U. 2000 nr 89 poz. 991, z późn. zm.),
- ustawa o rolnictwie ekologicznym z dnia 16 marca 2001 r. (Dz.U. z dn. 02.05.2001 r.)
- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz.U. Nr 115, poz. 1229, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100, poz. 1085, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 7 lipca 2003 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin uprawnych (Dz.U. Nr 11, poz. 94)
- ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880),
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 7 października 1997 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budowle rolnicze i ich usytuowanie (Dz. U. 1997 Nr 132 poz. 877),
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 1 czerwca 2001 r. w sprawie szczegółowego sposobu stosowania nawozów oraz prowadzenia szkoleń z zakresu ich stosowania (Dz. U. 2001 Nr 60, poz. 616),
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 1 czerwca 2001 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o nawozach i nawożeniu. (Dz. U. 2001 Nr 60, poz. 615),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206),
- rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 14 stycznia 2002 r. w sprawie określenia przeciętnych norm zużycia wody (Dz. U. Nr 8, poz. 70),
- rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 9 kwietnia 2002 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz. U. Nr 58, poz. 535),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 czerwca 2002 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów niektórych substancji w powietrzu, alarmowych poziomów niektórych substancji w powietrzu oraz marginesów tolerancji dla dopuszczalnych poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. Nr 87, poz. 796),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 czerwca 2002 r. w sprawie oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz. U. Nr 87, poz. 798),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie standardów jakości gleby oraz jakości ziemi (Dz. U. Nr 165, poz. 1359),
- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 września 2002 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych kryteriów związanych kwalifikowaniem przedsięwzięć do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. Nr 179, poz. 1490),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 listopada 2002 r. w sprawie opłat rejestracyjnych (Dz. U. Nr 190, poz. 1591),

- rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 19 listopada 2002 r. w sprawie wymagań dotyczących jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. Nr 203, poz. 1718),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 grudnia 2002 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. Nr 1, poz. 12),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 17 grudnia 2002 r. w sprawie śródlądowych wód powierzchniowych lub ich części stanowiących własność publiczną (Dz.U. Nr 16, poz. 149),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych (Dz. U. z 2002 r. Nr 241 poz. 2093),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz. U. 2003 Nr 4, poz.44),
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 września 2003 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymania poszczególnych gatunków zwierząt (Dz.U. Nr 167, poz. 1629),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji wyników oraz prezentacji stanu tych wód (Dz. U. Nr 32, poz. 1729),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 lipca 2004 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. Nr 178, poz. 1841).

ZAŁĄCZNIKI:

1. Lokalizacja gminy Obryte w pow. pułuskim i woj. mazowieckim – mapa.
2. Lokalizacja gminy Obryte w pow. pułuskim - mapa w skali 1 : 100 000
3. Gmina Obryte - mapa w skali 1 : 50 000